

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds-
och växtproduktionsvetenskap

Barns deltagande i skapandet av lekmiljöer

– En studie av två kommunala projekt och deras respektive
tillvägagångssätt

Frida Malmqvist

Självständigt arbete • 30 hp

Hållbar stadsutveckling, ledning, organisering och förvaltning - masterprogram

Alnarp 2020

Barns deltagande i skapandet av lekmiljöer – en studie av två kommunala projekt och deras respektive tillvägagångssätt

Children's participation in the creation of play environments – Two municipal projects and their respective approaches

Frida Malmqvist

Handledare: Maria Kylin, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Biträdande handledare: Anna Litsmark, SLU, Institutionen för arbetsvetenskap, ekonomi och miljöpsykologi

Examinator: Patrik Olsson, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Biträdande examinator: Linnéa Fridell, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Omfattning: 30 hp

Nivå och fördjupning: A2E

Kurstitel: Självständigt arbete i hållbar stadsutveckling

Kurskod: EX0859

Program/utbildning: Hållbar stadsutveckling, ledning, organisering och förvaltning - masterprogram

Utgivningsort: Alnarp

Utgivningsår: 2020

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: *Barns deltagande, lekmiljöer, barnkonventionen, deltagandemetoder*

SLU, Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap

Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Sammanfattning

Barns rätt till deltagande är, i och med att barnkonventionen sedan början av 2020 är svensk lag, ett högst relevant ämne. I dag ses barn generellt som subjekt med unik kompetens om den egna verkligheten men trots detta involveras de alltför sällan i frågor som påverkar dem. Att barnkonventionen nu är lag innebär krav som inte funnits tidigare på att barn ska få vara delaktiga och uttrycka sina åsikter. Det är därför troligt att antalet initiativ som syftar till att involvera barn i olika typer av projekt kommer att bli fler. För att ge barn reell chans att påverka dessa projekt med sin unika kompetens krävs det att deras roll som deltagare nogra övervägs i syfte att säkerställa att deltagandet blir meningsfullt, vilket inte uppnås om den roll barnen tilldelas endast är av symbolisk karaktär. Det är essentiellt att släppa in nya perspektiv i planeringen för att skapa socialt hållbara samhällen och forskning visar även att barns känsla av självvärde ökar när de ges chansen att vara med och påverka.

Denna uppsats har gjort en empirisk undersökning av två kommunala projekt där barn, på olika sätt, varit involverade i skapandet av lekmiljöer. Landskrona stad har tillämpat olika former av samråd medan Örebro kommun har använt sig av ett konstnärligt tillvägagångssätt. Tillvägagångssätten för att involvera barnen skiljer sig mycket åt projekten emellan och det har därför varit intressant att undersöka hur tillvägagångssätten ser ut och hur de vidare kan utvecklas för att ytterligare öka barns deltagande. Projekten har studerats genom fyra intervjuer och en deltagande observation vilket har gett en bild av hur konstnärliga tillvägagångssätt och samrådbaserade tillvägagångssätt kan se ut och hur barnens deltagande i projekten kan definieras. Genom studien har ett antal olika aspekter som är viktiga för att förstå tillvägagångssätten kunnat identifieras. Det har visat sig viktigt att deltagandeprojektet har en förankring i barnkonventionen och den rättighet till deltagande som betonas däri. Det har också visats viktigt att det finns en lika stark vision för barnens deltagande som det finns för projektets utveckling som helhet. Studien har även visat på vikten av att skapa alternativa och anpassade arenor för deltagande i syfte att synliggöra barns perspektiv.

Nyckelord: Barns deltagande, lekmiljöer, barnkonventionen, deltagandemetoder, medborgardeltagande

Abstract

The convention on the rights of the child became Swedish law in the beginning of 2020. Children's right to participation is therefore an issue of high relevance. Even though children are nowadays generally seen as agents with unique competence regarding their reality, they are rarely involved in issues that affect them. The convention on the rights of the child will require children to be given the chance to participate and express their opinions, which is a requirement that has not existed until now. The amount of initiatives with the intention of involving children in different types of projects is therefore likely to increase. In order to give children a real chance of influencing these projects with their unique competence, their role as participants will have to be carefully considered. Their role as participants should be meaningful, which will not be attained if the role that they are given is merely symbolic. In order to create sustainable communities, it is essential to include new perspectives in the planning, and research shows that children's perception of their own self-worth is increased when they are given the chance to influence the result of certain projects.

This thesis is based on an empirical study of two municipal projects, in which children has been involved in the creation of play environments. The city of Landskrona has applied a consultation approach and the city of Örebro has applied an art-based approach. The approaches used for involving the children are highly different, which is why it has been of great interest to investigate how they are formulated and how they can be developed in order to further increase children's level of participation. In this thesis the projects have been studied through four interviews and one observation, which has conveyed a picture of how art-based approaches and consulting approaches can be executed and how the participation can be defined. Several different aspects of importance for understanding the approaches have been discovered. It is essential that the participation project is based on the right to participation that is highlighted in the Convention on the rights of the child. It is also essential that there is a clear vision for the children's participation and that there is a balance between the different visions of the project. This study also showed that it is important to create alternative arenas in order to fully promote the children's perspectives.

Key words: Children's participation, play environments, Convention on the rights of the child, methods of participation, civic participation

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	1
1.1 Syfte och frågeställningar	1
1.2 Utgångspunkter och urval	2
1.3 De studerade projekten	3
1.3.1 Introduktion av informanterna och observationsobjektet	3
1.3.2 Landskrona stads samrådsprojekt	3
1.3.3 Örebro kommuns konstnärliga projekt	4
2. BAKGRUND	5
2.1 Tidigare forskning	5
2.2 FN:s barnkonvention	6
2.3 Barn i dagens urbana miljöer	7
3. METOD	9
3.1 Kvalitativ ansats	10
3.2 Intervju	10
3.2.1 Metodbeskrivning	10
3.2.2 Utförandet	11
3.3 Deltagande observation	11
3.3.1 Metodbeskrivning	11
3.3.2 Utförandet	12
3.4 Metoddiskussion	13
3.4.1 Intervjuer	14
3.4.2 Deltagande observation	15
3.5 Analysmetod	15
4. TEORETISKT RAMVERK	17
4.1 Vikten av barns deltagande	17
4.2 Barn och medborgardeltagande/inflytande	18
4.3 Olika tillvägagångssätt för deltagande	19
4.3.1 Konstnärliga tillvägagångssätt	20
4.3.2 Dialogbaserade tillvägagångssätt	21
4.4 Deltagandestegen	21
4.5 Modes of participation	24
4.6 Sju former av deltagande	24
4.7 Sammanfattning av viktiga aspekter för barns deltagande	25
5. EMPIRISKT MATERIAL	26
5.1 Konstnärligt tillvägagångssätt: Observation av konstnärlig workshop	26

5.2 Konstnärligt tillvägagångssätt: Intervju, Marie	29
5.2.1 Barnkonventionen som en drivande faktor	29
5.2.2 Barn har också rätt att sätta spår	30
5.3 Konstnärligt tillvägagångssätt: Intervju, Jennifer	30
5.3.1 En gemensam och tillåtande skapandeprocess	30
5.3.2 Att ge barnen bestämmande över utvecklingen	31
5.3.3 En icke-styrd, fördjupad medborgardialog	31
5.4 Sammanfattning av Örebro kommuns konstnärliga tillvägagångssätt	32
5.5 Samrådstillvägagångssätt: Intervju, Karin	33
5.5.1 Workshopens genomförande	33
5.5.2 Involvering av så många barn som möjligt i ett tidigt stadium	34
5.5.3 En annorlunda lekplats	34
5.6 Samrådstillvägagångssätt: Intervju, Lina	35
5.6.1 Samrådsmötenas genomförande	35
5.6.2 En lekplats som inte liknar andra lekplatser i ett utsatt område	36
5.7 Sammanfattning av Landskrona stads samrådsprojekt	37
6. ANALYS	38
6.1 Landskrona stads samrådsprojekt	38
6.1.1 Bostadsområdet och dess vision	38
6.1.2 Vikten av återkoppling	40
6.1.3 Att inte lämnas utanför samhället	40
6.2 Örebro kommuns konstnärliga projekt	42
6.2.1 Barnkonventionen och demokratiska rättigheter	42
6.2.2 Sänkta trösklar och vikten av självvärde	43
6.2.3 Ett bedömningsfritt rum utan styrning och begränsningar	43
7. DISKUSSION OCH SLUTSATSER	46
Avslutande reflektioner	50
REFERENSLISTA	52
Litteraturkällor	52
Empiriska källor	55
Intervjuer	55
Observation	55

“Children are undoubtedly the most photographed and the least listened to members of society”
(Hart 1992 s. 9).

1. INLEDNING

Från och med den första januari 2020 är barnkonventionen svensk lag. Barns rätt till deltagande är nu mer aktuellt än någonsin och för Sveriges kommuner innebär den nya lagen ökade krav på arbetet med att göra barnens röster hörda i frågor som berör dem. På föregående sida i denna uppsats beskriver Hart (1992) att barn är den grupp i samhället som är den mest fotograferade och den minst lyssnade till. Citatet är fortfarande aktuellt och indikerar ett samhälle som generellt inte tar barn på allvar och domineras av de vuxnas perspektiv. Detta maktförhållande kan beskrivas genom begreppet *adultism* som LeFrancois (2014 s.1) beskriver som: “the oppression experienced by children and young people at the hands of adults and adult-produced/adult-tailored systems”.

Barn berörs i en mängd olika frågor och inte minst när det kommer till planeringen av deras offentliga lekmiljöer. De offentliga lekmiljöer som finns att tillgå kan ha stor inverkan på barnens välmående och utveckling vilket ställer krav på att planeringen av dessa sker optimalt (Mårtensson 2013). Ett vuxendominerat samhälle leder dock till en vuxenstyrd planering som alltför ofta utelämnar barnens perspektiv, trots att lekmiljöer i allra högsta grad berör barnen och deras tillvaro (Cele 2014).

Med utgångspunkt i ovanstående är det av stort intresse att undersöka aktuella exempel på kommuners arbete med barns deltagande och hur deras valda tillvägagångssätt för ändamålet ser ut och hur de kan utvecklas. Uppsatsen fokuserar på två olika deltagandeprojekt i två svenska kommuner där två skilda tillvägagångssätt tillämpats i syfte att involvera barn i skapandet av lekmiljöer.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att empiriskt undersöka olika tillvägagångssätt som kommuner kan tillämpa för att arbeta med barns deltagande. Syftet är vidare att beskriva vilka värden och begränsningar de studerade projektens tillvägagångssätt innebär samt hur dessa tillvägagångssätt kan utvecklas för att öka barns inflytande.

För att uppnå syftet har följande tre frågor formulerats:

- Hur ser de olika tillvägagångssätten för barns deltagande i de studerade projekten ut?
- Vilka värden har projekten hittills resulterat i?
- Hur kan tillvägagångssätten utvecklas?

1.2 Utgångspunkter och urval

Denna uppsats fokuserar på två olika kommunala projekt som på olika sätt involverat barn i skapandet av lekmiljöer. Valet av just dessa projekt grundar sig i ett antal aspekter. För det första är antalet projekt där barn på något sätt involverats i processen begränsade och de två som valdes ut var några av de fåtal som kunde hittas och som även uppfyllde ett antal nödvändiga kriterier. Dessa kriterier utgörs av informanter som är villiga att ställa upp med att tillhandahålla information samt att de geografiska platserna där projekten utspelar sig är nära nog att besökas i studiesyfte. För det andra har det funnits en strävan att visa på den mångfald av alla tillvägagångssätt som finns att tillämpa som möjligt. Valet föll då på två olika projekt: Landskrona stad, vars samrådsprojekt kan kallas mer traditionellt medan Örebro kommun i stället använder sig av ett mer experimentellt och okonventionellt tillvägagångssätt för sitt konstnärliga projekt. Projekten är därför relativt olika varandra vilket går väl ihop med uppsatsens syfte som betonar att fokus ligger på *olika* tillvägagångssätt, snarare än att exempelvis undersöka två samrådsprojekt. Genom att studera och analysera de utvalda projekten sida vid sida är förhoppningen att synliggöra viktiga aspekter av de olika tillvägagångssätten, så att en bättre förståelse för dem kan skapas. Projekten är till stor del beroende av sina respektive kontexter de utförs i, såsom rådande förutsättningar i kommunen och motiven som ligger bakom att deltagandeprojektet initierades. Projektens kontexter kommer, av denna anledning, att spela en central roll i uppsatsen.

Det är av vikt för denna uppsats att definiera vad som faktiskt utgör en metod och i vilka sammanhang begreppet kan användas. De projekt som studerats har använt sig av två olika 'metoder' för att uppmuntra deltagande för barn. Metoderna i fråga kan inte anses vara etablerade sådana och gränsen mellan *metod* och *tillvägagångssätt* är därför något oklar i detta sammanhang. Risken för oklarheter kring vad som, i uppsatsen, avses med begreppet *metod* är stor, då detta antingen skulle kunna syfta på deltagandemetoderna som studerats eller de datainsamlingsmetoder som tillämpats. De studerade deltagandemetoderna benämns därför i uppsatsen som *tillvägagångssätt* medan datainsamlingsmetoderna benämns *metoder* i syfte att skapa en klar distinktion av vad som faktiskt avses när begreppen används.

1.3 De studerade projekten

1.3.1 Introduktion av informanterna och observationsobjektet

Projekt	Anonymiserad benämning	Roll i respektive projektet	Bidragit med information om
Samrådsprojekt, Landskrona stad	Karin	Samordnande landskapsarkitekt	Utförandet av workshop och kommunens perspektiv på projektet
Samrådsprojekt, Landskrona stad	Lina	Projektledare	Utförande av samråd på fritidsgårdar
Konstnärligt projekt, Örebro kommun	Marie	Samordnande planerare	Kommunens perspektiv på projektet
Konstnärligt projekt, Örebro kommun	Jennifer	Konstnärlig ledare	Workshoparnas utformning och utförande

Tabell 1: Intervjuer

Projekt	Plats	Händelse	Bidragit med information om
Konstnärligt projekt, Örebro kommun	Grundskola, Örebro	Konstnärlig workshop	Samspelet mellan ledare och barn samt aktiviteterna på workshopen

Tabell 2: Deltagande observation

1.3.2 Landskrona stads samrådsprojekt

Landskrona stad är i färd med att utveckla området Karlslund vars miljonprogrambebyggelse tillkom på 60-talet. Utvecklingen innebär nya bostäder samt en ny lekplats som ska bli stadens största (Cowi 2019). Under processen har stadsbyggnadsförvaltningen anordnat en workshop med barn från hela staden samt dialogmöten med barn på ett antal olika fritidsgårdar i kommunen i syfte att låta barnen vara med och påverka lekplatsens utformning (Cowi 2019). Både Karin (2020) och Lina (2020) beskriver under intervjuerna området som socialt utsatt och Lina (2020) betonar även att lekplatsens placering innebär en potentiell utmaning för kommunen eftersom områdets rykte riskerar att leda till att många invånare inte vågar ta sig dit. Att få barnen att känna en samhörighet med lekplatsen har därför varit ett av huvudmålen för projektets deltagandemoment (Lina 2020). Karin (2020) berättar i sin tur att utvecklingen av Karlslundsområdet även syftar till att binda ihop området med resten av staden då dess placering är något avsidet och kommuninvånare som inte bor där sällan har anledning att vistas där. Lekplatsen som barnen fått lämna synpunkter kring förväntas därför kunna fungera som ett besöksmål dit barn och deras familjer har en anledning att åka (Lina 2020, Karin 2020).

Barnen som deltagit i projektet har bidragit med sina synpunkter antingen på workshopen eller på fritidsgårdssamråden, vilket gjorts anonymt (Karin 2020, Lina 2020). Det finns därför ingen information rörande deras bakgrund, ålder och liknande förutom att de är i 10-årsåldern.

1.3.3 Örebro kommuns konstnärliga projekt

Örebro kommun har för närvarande ett tvåårigt samarbete med Statens konstråd där kommunens skolbarn får möjligheten att skapa konst i sina lekmiljöer tillsammans med en konstnär. Bland annat har en grupp grundskolelever under 2019 varit med och skapat stigar i en park som ligger i anslutning till skolan där eleverna är verksamma. Skapelsen fick namnet *Earth Drawing - Norrbykatten*. Konstprojektet som helhet ska skapa levande lekmiljöer men även stärka barnens inflytande i utvecklingen av de miljöer där leken ofta sker (Örebro kommun 2019). Delprojektet som studerats för denna uppsats utspelar sig på en annan grundskola i Örebro. Ett antal elever där kommer under vårterminen att, genom konstnärligt skapande, bidra till någon form av fysisk förändring i en annan park som ligger nära skolan i fråga. Exakt vad som ska skapas i projektet är inte förutbestämt, utan kommer att bestämmas under processens gång (Marie 2020, Jennifer 2020).

Det konstnärliga deltagandeprojektet i Örebro kommun bottnar i ett bidrag utlyst av Statens konstråd riktat till projekt där konst i någon form används i samband med utveckling av stadsmiljöer. Marie (2020) berättar att kommunen sökte det utlysta bidraget med intentionen att arbeta med just lekmiljöer för barn. När samarbetet med Statens konstråd startades upp inleddes det med att välja konstnärer som fungerar som konstnärliga ledare för projektet i fråga. Urvalet gjordes baserat på vilka av konstnärerna som hade erfarenhet av att arbeta med barn och unga i delaktighetsrelaterade projekt och slutligen valdes två konstnärer som uppfyllde kriterierna ut (Marie 2020). Det tvååriga samarbetet består av fyra delprojekt och konstnärerna har tilldelats två delprojekt var att arbeta med, varav workshopen som observerades under arbetet med uppsatsen tillhör ett av dessa delprojekt. Marie (2020) menar att en tydlig ingång till projektet från kommunens sida ligger i att utforska hur kommunen fortsättningsvis kan arbeta med barnkonventionen där barns rätt att bli lyssnade på är central.

Barnen som var närvarande när en av projektets workshopar observerades var 16 stycken och åldrarna varierade mellan sju och nio år.

2. BAKGRUND

Detta avsnitt inleds med en kortfattad exemplifiering av tidigare forskning som gjorts på ämnet barns deltagande. I syfte att tillhandahålla en relevant kontext ges även en bakgrund till barnkonventionen och hur barns position i samhället sett ut och förändrats genom åren. Avsnittet ger även en kort genomgång av hur barns deltagande är relaterat till social hållbarhet.

2.1 Tidigare forskning

Ett av de mer omfattande initiativen för barns deltagande som studerats under en längre tid är projektet *Growing up Boulder* som startade år 2009 och har fortsatt som ett kontinuerligt samarbete mellan bland annat Boulders skolbarn, kommunen och Colorados universitet sedan dess. Projektets vision är att bidra till att Boulder blir en barnvänlig stad genom att arbeta för att inkludera barnen i det lokala beslutsfattandet av frågor som berör dem såsom utvecklingen av offentliga platser, kollektivtrafik, bostadsfrågor och liknande (Bishop & Corkery 2017). Sedan samarbetet startades har stadens barn varit delaktiga i ett flertal olika delprojekt och tillvägagångssätten för att engagera barnen i projekten varierar mycket (Derr & Tarantini 2016). Studier som fokuserat på *Growing up Boulder*s deltagandeprocesser har bland annat studerat tillvägagångssätten som tillämpats, vad barnen som deltar får ut av deltagandet och vilka perspektiv barnen själva tenderar att fokusera på i frågorna de involveras i. En studie synliggjorde exempelvis de deltagande barnens tendens att vilja inkludera och utveckla med andra behov än de egna i åtanke. Bland annat uttrycktes det önskemål om lekutrustning som är passande för andra åldersgrupper än den egna och i samband med utvecklingen av en park visade barnen tydlig omtanke för de hemlösa som brukar vistas i parken genom att önska en sanitetsstation där personlig hygien kan skötas lättare. Detta motiverade barnen i fråga med att *vi är alla människor* (Derr & Tarantini 2016). I en annan studie där huvudfokus låg på tillvägagångssätten som tillämpades för att engagera barnen synliggjordes barnens preferenser för konstbaserade arbetssätt som kanaler för att uttrycka sig själva samt att det fanns en utbredd uppskattning för chansen att få föra diskussioner om aktuella frågor med lokala tjänstemän (Derr & Yilmaz 2015).

De studier som gjorts av de olika projekten i *Growing up Boulder* tillhandahåller ett djupgående perspektiv på deltagandeprocesser för barn där barnens egna resonemang kring deltagandet och de tillvägagångssätt som tillämpats utgör en central del. Då denna uppsats ämnar undersöka just tillvägagångssätt för barns deltagande är detta av hög relevans att

redogöra för. Det är också särskilt intressant att undersöka några av de tillvägagångssätt som tillämpats i Growing up Boulder, fast i en svensk kommunal kontext, eftersom svenska exempel av liknande omfattning varit svåra att hitta.

2.2 FN:s barnkonvention

Barnkonventionen syftar till att ge det enskilda barnet särskilda rättigheter och betonar vuxenvärldens och statens ansvar gentemot barnet (Barnombudsmannen u.å.). Individer under 18 års ålder definieras enligt barnkonventionen som barn (Barnombudsmannen u.å.) och det är denna definition som avses när begreppet används i uppsatsen. Konventionen innebär bland annat att i alla åtgärder som på något sätt rör barn ska det som bedöms vara barns bästa beaktas (Barnombudsmannen u.å.). Av barnkonventionens 54 artiklar utgör artikel 2, 3, 6 och 12 grundprinciperna. Artikel 12, som är den mest relevanta för syftet i denna uppsats, betonar barnets rätt att uttrycka sin åsikt i frågor som berör hen och även rätten till att åsikten ska beaktas (Barnombudsmannen u.å.).

Samhällets syn på konceptet barndom har förändrats över tid (Skelton 2007) och barnkonventionen har i allra högsta grad varit delaktig i att forma utvecklingen. Bodelius och Kylin (2015) skriver att barndom som begrepp innebär sociala konstruktioner vilket påverkar hur begreppet tolkas, vilket i sin tur påverkar den plats barnen tillåts ta i samhället. Det var först under senare delen av 1800-talet som barn tilldelades separata platser i staden och barnperspektivet blev inte aktuellt förrän under 1980-talet (Bodelius & Kylin 2015). Fram till dess hade den dominerande synen på barn utgjorts av att de var en sårbar grupp i behov av skydd från vuxna som därmed också fick uttolka och värdera barnens villkor (Kylin & Lieberg 2013). Förändringen som skedde under 1900-talet gällande synen på barn transformerade dem från objekt till subjekt (Kylin & Lieberg 2013). När barnkonventionen antogs av FN år 1989 var det startskottet för ett nytt tankesätt gällande barns rätt till deltagande (Skelton 2007). Huvudsaklig fokus i tidigare deklARATIONER hade legat på andra typer av rättigheter såsom utbildning och hälsa. I och med barnkonventionen fick deltagande ta plats med aspekterna skydd och försörjning. Dessa tre aspekter kan indikera barn som individer i behov av skydd men även medborgare med rätt till deltagande (Bodelius & Kylin 2015). Beroende på vilken tolkning som görs genereras olika resultat och tolkningarna av barn och deras tillvaro ligger generellt på samhällets vuxna.

Den vuxna världens generella inställning till barn och deras förmåga beskrivs av Stern (2006) till stor del utgöra ett hinder för att barnkonventionen ska kunna implementeras till fullo. Detta innebär således även ett hinder för barns deltagande i planeringen. Enligt Stern (2006) handlar

det om att förändra vuxnas attityder till barn och den vikt som bör läggas vid deras åsikter och inflytande, vilket utgör en utmaning. UNICEF (2018) har under lång tid arbetat för att barnkonventionen ska bli svensk lag, bland annat med hänvisning till att det förekommer brister gällande barns rätt att komma till tals och att denna rättighet skulle kunna få större genomslag i egenskap av lag.

2.3 Barn i dagens urbana miljöer

I och med den ökande förtätningen i dagens städer, som till stor del drivs av bostadsbrist och krav på effektivt markutnyttjande, innebär det en utmaning att säkerställa friytor med godtagbar storlek som möter barnens behov (Boverket 2015). Bodelius och Kylin (2015) beskriver goda utemiljöer som avgörande för barns utveckling i termer av fysisk, psykisk och social hälsa. Möjlighet till lek är essentiellt för barns välbefinnande, och framförallt då den sker utomhus eftersom den fysiska aktiviteten då ökar men detta kräver rymliga miljöer där rörelse kan främjas (Mårtensson 2013). Även naturkontakt beskrivs som viktigt för barns hälsa och välbefinnande (Chawla 2015). Bodelius och Kylin (2015) menar att barns tillgång till hela vardagsmiljön är viktig och att ett avsättande av platser för barn är ett sätt att hävda deras rätt till staden. Barnens behov av rymlighet och naturkontakt (Mårtensson 2013) i kombination med städernas nuvarande utveckling (Boverket 2015) skapar en ekvation som är svår att få ihop. Barns tillgång till lekmiljöer är därför essentiellt. Woolley och Lowe (2013) menar att 'lekmiljöer' är ett löst begrepp som kan appliceras på alla typer av miljöer där barn väljer att leka men utifrån vad som tagits upp av Mårtensson (2013) är det viktigt att dessa miljöer skapas utifrån en medvetenhet av vad miljöerna har för betydelse för barnen som ska leka där.

Enligt Reddy och Ratna (2002) präglas städerna av en kultur där barns erfarenheter och expertis gällande hur det är att vara barn sällan ges utrymme i beslutsfattandet. Rätten till deltagande kan därför i nuläget beskrivas som ojämlig. Vikten av ett jämlikt deltagande där alla grupper får sin röst hörd är för närvarande aktuell på flera olika håll, däribland i Agenda 2030, där målsättning för en global och hållbar utveckling avseende ekonomiska, sociala och ekologiska faktorer sammanfattats i 17 delmål. I mål nr. 11 behandlas behovet av en ökad inkludering på den lokala nivån och anger att det ska verka för en inkluderande och hållbar urbanisering samt en förbättring av kapaciteten för deltagandebaserad, integrerad och hållbar planering (FN 2018). Enligt Delegationen för hållbara städer (2012) är dialogen med medborgare om städernas utveckling i nuläget otillräcklig. Detta definieras som ett hinder för hållbar stadsutveckling och delaktighet beskrivs vidare som grundläggande för en god folkhälsa (Delegationen för hållbara städer 2012). Exkluderingen från dialog och deltagande av marginaliserade grupper,

exempelvis såsom Reddy och Ratna (2002) beskriver barns nuvarande samhällsposition, utgör således ett hinder för arbetet med målen för hållbarhet som formulerats i Agenda 2030. Enligt Dempsey et al. (2009) kan ett hållbart samhälle inte genom exkludering och diskriminering hindra individer från att delta ekonomiskt, socialt och politiskt i samhället. Dempsey et al. (2009) identifierar bland annat *deltagande* och *lokal demokrati* som två av flera faktorer för social hållbarhet. I denna uppsats utgör deltagande för barn ett huvudtema. Chawla (2001 s. 1) presenterar följande definition av begreppet:

Participation is a process in which children and youth engage with other people around issues that concern their individual and collective life conditions. Participants interact in ways that respect each other's dignity, with the intention of achieving a shared goal. In the process, the child experiences itself as playing a useful role in the community. Formal processes of participation deliberately create structures for children's engagement in constituting meaning and sharing decision making.

3. METOD

I detta avsnitt presenteras och diskuteras de metoder som använts för att samla in det empiriska material som utgör uppsatsens grund. De deltagandeprojekt som studerats och de informanter som tillhandahållit information presenterades i inledningsavsnittet. Först presenteras intervjuerna, som utgör huvudmetoden. Detta följs av en presentation av den deltagande observationen och avsnittet avslutas med en metoddiskussion av båda insamlingsmetoderna där potentiellt problematiska aspekter lyfts fram och diskuteras. Etiska överväganden diskuteras kontinuerligt genom avsnittet tillsammans med metoderna. Uppsatsen lägger fokus på två separata projekt som studerats i syfte att skapa förståelse för de tillvägagångssätt för barns deltagande som använts.

Trots att uppsatsen undersöker två olika projekt har endast ett av projektens utförande undersökts kompletterande genom en deltagande observation. Detta beror på att de två olika deltagandeprocesserna befinner sig i olika stadier av sitt genomförande och endast det konstnärliga deltagandeprojektet var inne i en pågående process vid tiden för observationen. Landskrona stads samrådsprojekt hade vid samma tidpunkt redan genomförts och en observation var därför inte möjlig att utföra, även om möjligheten vore värdefull för studien. Att Örebro kommuns konstnärliga deltagandeprojekt kunde observeras har möjligen bidragit till en något djupare förståelse för detta projekt, men i relation till detta är det av värde att resonera kring de båda projektens olikheter och anledningarna till att det kan anses befogat att utföra en deltagande observation av endast det konstnärliga projektet. Projektets olikheter ligger till stor del i hur de är utformade. Landskrona stads samrådsprojekt har relativt enkelt kunnat förmedlas genom muntliga intervjuer eftersom projektets upplägg huvudsakligen består av samrådsrelaterade möten där barnen som deltog fick framföra sina åsikter. Örebro kommuns konstnärliga projekt är jämförelsevis mer abstrakt i sin utformning då fokus ligger på olika former av konstnärligt skapande vilket är svårare att uteslutande förmedla genom intervjuer. Intervjun med den konstnärliga ledaren Jennifer utfördes dessutom skriftligt, vilket ytterligare försvårar förmedlingen av projektets mer abstrakta tillvägagångssätt. Den deltagande observationen har därför varit ett användbart komplement för att skapa likvärdig förståelse för de båda projekten, trots deras olika upplägg, och anses därför inte ha skapat någon nämnvärd obalans.

3.1 Kvalitativ ansats

Denna uppsats utgår från en kvalitativ ansats vilket innebär att fokus ligger på ord snarare än siffror och att de metoder som använts för att samla in den empiriska data i huvudsak är av kvalitativ karaktär (Denscombe 2009). När det kommer till analys av kvalitativa data menar Denscombe (2009) att den grundar sig på ett antal vägledande principer, vilka bland annat utgörs av att alla slutsatser ska vara fast förankrade i data samt att de förklaringar som anges av forskaren ska ha producerats genom noggrann granskning av den insamlade empirin. När det kommer till kvalitativa data menar Denscombe (2009) att den, till skillnad från kvantitativa data, är svår att presentera på ett kortfattat och koncist sätt eftersom mängden tenderar att vara relativt stor. För att presentera den insamlade data krävs det att ett selektivt tillvägagångssätt tillämpas där centrala delar måste prioriteras före de delar som kan kategoriseras som mindre relevanta för att besvara uppsatsens frågeställningar. Kvale och Brinkmann (2014) lyfter fram att målet med den kvalitativa ansatsen är att ta fram nyanserade beskrivningar av olika kvalitativa aspekter. Fokus ligger på specifika situationer och beskrivningar snarare än allmänna åsikter (Kvale & Brinkmann). Med tanke på uppsatsens fokus på tillvägagångssätt för deltagande samt de värden och begränsningar dessa kan innebära är en kvalitativ analys passande för det syfte som formulerats.

Enligt Denscombe (2009) utgör forskarens identitet, värderingar och övertygelser oundvikligen stora delar av både produktionen och analysen av kvalitativa data. Det krävs en medvetenhet om detta från forskarens sida då de tolkningar som görs oundvikligen påverkas, men det är samtidigt ett faktum att det är just forskarens övertygelser som har initierat och format studien från början till slut (Denscombe 2009).

3.2 Intervju

3.2.1 Metodbeskrivning

För denna uppsats utgör intervjun den huvudsakliga metoden medan den deltagande observationen har använts i ett kompletterande syfte. Intervjuer är enligt Denscombe (2009) särskilt lämpliga när syftet är att få insikt i människors upplevelser, åsikter och erfarenheter, vilket är passande för uppsatsens kvalitativa ansats samt syfte. Brinkmann och Kvale (2014) betonar att intervjun syftar till att ämnet som undersöks ska förstås från den intervjuade informantens perspektiv. Brinkmann och Kvale (2014) menar att intervjun som metod oundvikligen innefattar en mångtydighet då de uttalanden informanten gör kan tolkas på flera olika sätt. Brinkmann och Kvale (2014) menar vidare att målet med en kvalitativ intervju inte är att komma fram till entydiga och kvantifierbara innebörder utan intervjuarens uppgift är att

tolka det som sägs, vilket även innebär att tolka vad mångtydigheten kan bero på. Detta ger upphov till en viss maktasymmetri där intervjuaren innehar makten att göra den tolkning av vad intervjupersonen sa som kommer att användas i forskningen. Denna tolkning riskerar att inte stämma överens med vad informanten faktiskt menade (Brinkmann & Kvale 2014). För att minska risken för feltolkningar av det som sägs under intervjuerna har den semistrukturerade intervjun varit ett användbart verktyg eftersom denna intervjutyp tillåter följdfrågor (Denscombe 2009). Möjligheten att ställa uppföljande frågor utnyttjades upprepade gånger under intervjutillfällena när svaren av olika anledningar upplevdes otydliga. Risken för feltolkningar av vad som sades blev på så sätt minskas.

3.2.2 Utförandet

Totalt utfördes fyra olika intervjuer. På grund av det geografiska avståndet mellan Malmö och Örebro utfördes intervjun med Marie över telefon. Samma upplägg var planerat för intervjun med Jennifer men på grund av rådande omständigheter orsakade av Coronaviruset hade hon svårigheter att utföra telefonintervjuer och frågorna fick därför besvaras skriftligt över mejl. Karin intervjuades ansikte mot ansikte i Landskrona medan Lina, på grund av Coronarelaterade restriktioner, inte kunde ta emot besök på kontoret och därför fick intervjuas över telefon.

Som nämndes tidigare i avsnittet har semistrukturerade intervjuer tillämpats i syfte att bibehålla möjligheten att ställa följdfrågor och be om förtydligande ifall behov finns. I de genomförda intervjuerna har denna möjlighet även bidragit till ett ökat resonemang kring frågorna som ställdes från informanternas sida vilket i sin tur gett välutvecklade och informativa svar. I samtliga intervjuer har en i förväg konstruerad intervjuguide använts som utgångspunkt, där frågorna kategoriserats utifrån en tematisk uppdelning. Intervjupersonerna har valts ut baserat på den nära koppling de, i egenskap av projektledare, tjänsteperson eller liknande, har till projekten som undersöks. Utifrån deras nära sammankoppling med projekten har informanterna förväntats besitta omfattande kunskap och möjlighet att bidra med användbar och relevant information till uppsatsen.

3.3 Deltagande observation

3.3.1 Metodbeskrivning

I denna uppsats har den deltagande observationen en kompletterande roll till huvudmetoden. Denscombe (2009) menar att observation är en effektiv datainsamlingsmetod som präglas av en direkthet i det avseende att forskaren kan registrera vad människor faktiskt gör snarare än vad de säger att de gör. Det senare är utmärkande för intervjun, och observation kan på så sätt utgöra ett användbart komplement till intervjun, vilket är passande för denna uppsats då den

deltagande observationen varit nödvändig för att skapa likvärdig förståelse för de båda projekten som studerats. Denscombe (2009) menar att observationen generellt för med sig en hög tillförlitlighet på så sätt att två observatörer, med samma observationsschema, kan observera närapå identiska företeelser. Denscombe (2009) lyfter samtidigt fram en problematik som rör den naturliga miljön. Forskaren riskerar störa den naturliga miljön med sin närvaro och sitt beteende vilket kan påverka resultatet. Fangen (2005) menar i likhet med Denscombe att det är av vikt att forskaren bibehåller ett kritiskt förhållningssätt till den egna rollen och de egna tolkningarna.

Fangen (2005) menar även att, för att faktiskt lära sig något nytt under observationen, är det essentiellt att agera som om det inte finns någon förkunskap över huvud taget. Observationen ger, till skillnad från intervjun, möjlighet att ta del av människors fria konversationer. Den information som kan hämtas från sådana konversationer kan skilja sig från den information som hämtas från en intervju där det som sägs endast utgörs av svar på frågorna som ställs av forskaren. Genom att beskriva företeelser som tillstånd, händelser och rörelser kan forskaren, genom observationen, sätta ord på det ordlösa (Fangen 2005).

3.3.2 Utförandet

I denna studie genomfördes en deltagande observation. Observationen genomfördes på en grundskola i Örebro den 19e februari 2020 och pågick i cirka fyra timmar. Workshopens första två timmar tillbringades i ett av skolans klassrum och workshopens kvarvarande två timmar tillbringades ute på skolgården. Barnen på grundskolan deltog vid tidpunkten för observationen i ett konstnärligt deltagandeprojekt under ledning av en konstnär och aktiviteten för dagen var en konstnärlig workshop där barnen fick måla på olika material. På grund av uppsatsens tidsramar kunde projektet endast observeras vid ett enda tillfälle, även om fler tillfällen hade varit önskvärt i syfte att få en ännu djupare inblick i det konstnärliga tillvägagångssätt som tillämpades i projektet. Det är dock nämnvärt att den deltagande observation som genomfördes resulterade i en god mängd användbar information av värde för uppsatsen.

När det kommer till observationer i forskningssyfte kan de tillämpas utifrån ett antal olika former av deltagande, vilka beskrivs ingående av Fangen (2005). Hon menar att strävan ska ligga på att tillämpa den grad av deltagande som i slutändan ger bäst data, vilket kan skilja sig från fall till fall. För denna studie tillämpades den *delvis deltagande observatörsrollen*, vilket innebär att forskaren deltar i det sociala samspel som sker på platsen men inte i de specifika aktiviteter som deltagarna utför. Denna roll skiljer sig från *fullt deltagande* och den *icke-deltagande observatören*. De sistnämnda rollerna har valts bort i denna studie baserat på ett

antal faktorer. Fullt deltagande har i detta fall bedömts problematiskt då deltagarna i projektet utgörs av barn. En vuxen person som deltar på samma sätt som barnen riskerar att sticka ut och göra närvaron till ett negativt inslag som påverkar projektets naturliga flöde. Vidare har icke-deltagande bedömts opassande baserat på det faktum, vilket tas upp av Fangen (2005), att viss nivå av social interaktion krävs i syfte att utveckla faktisk förståelse för företeelserna som observeras. Huvudintresset för observationen utgjordes av interaktionen mellan ledare och barnen som deltog, och framförallt hur barnens förslag och åsikter bemöttes. Huvudaktiviteten för workshopen som observerades var konstnärligt skapande i form av olika typer av målningar och det var därför interaktionen och samspelet kring det som skapades snarare än förslag och åsikter som observerades.

För studien av det konstnärliga tillvägagångssättet för deltagande utfördes observationen av workshopen innan intervjuerna genomfördes. Detta upplägg valdes för att observera med så lite förförståelse som möjligt, såsom betonas som viktigt av Fangen (2005), så att risken för förutfattade meningar undveks. Upplägget tillät även intervjuerna att till viss del utformas utifrån vad som observerades på workshopen så att frågor om specifika händelser kunde ställas och besvaras.

Under observationen fördes fältanteckningar som sedan skrevs ner i löpande text när workshopen var över. Texten utformades som en beskrivande berättelse där alla detaljer som antecknats inkluderades i syfte att ha möjligheten att återskapa den stämning och de situationer som upplevdes under observationstillfället. Detta för att underlätta bearbetning och analys i uppsatsens senare skeden när detaljer och minnen av rådande stämning i situationen riskerar vara bortglömt. Texten behölls i sin helhet, med undantag för oviktiga detaljer, som en del av uppsatsens empiriska materialavsnitt för att läsare ska ha samma möjlighet att sätta sig in i situationen som observationen ämnade studera närmre.

3.4 Metoddiskussion

Projektet som studerats befinner sig i olika stadier av sina utföranden, vilket inte setts som en begränsning då intentionen aldrig varit att ställa projektet emot varandra i ett jämförande syfte utan snarare att visa på den mångfald av tillvägagångssätt som kan tillämpas och den komplexitet som omger dem.

Trots att uppsatsen undersöker tillvägagångssätt för *barns* deltagande finns det inga barn bland de informanter som tillhandahållit information. Detta kan te sig underligt eftersom barn rimligtvis borde kunna bidra med värdefull information till just detta fokusområde. Barns

expertis gällande sina egna upplevelser är ytterst relevant och detta perspektiv utvecklas vidare i teoriavsnittet. Uppsatsen sätter i stället vuxnas perspektiv på tillvägagångssätt för barns deltagande i centrum och ämnar inte undersöka barns perspektiv på det samma. Att involvera barn som informanter innebär också överväganden som inte krävs när informanterna utgörs av vuxna, vilket utgör en komplicerad aspekt vid utförandet av en uppsats. Enligt Morrow (2008) kräver barns involvering i forskning att ett antal aspekter övervägs. Hon menar bland annat att det finns en oundviklig maktrelation mellan en vuxen forskare och ett barn som agerar informant, vilket kan bli särskilt problematiskt när forskningen ska tolkas och presenteras. Forskaren besitter en särskild maktposition när det kommer till att välja hur resultatet av barnens deltagande ska tolkas, vilket influeras av vilken syn forskaren från början har på barn som grupp (Morrow 2008). Morrow (2008) tar även upp det faktum att barnen måste kontaktas via en vuxen person, såsom en lärare eller förälder som även måste ge sitt medgivande tillsammans med barnet. Barn som informanter har på så sätt en mer komplicerad tillgänglighet vilket kräver fler överväganden än när informanterna är vuxna, vilket uppsatsens tidsramar inte tillät.

3.4.1 Intervjuer

Ett antal problematiska aspekter med de utförda intervjuerna kan identifieras. Endast en av fyra intervjuer utfördes ansikte mot ansikte, två över telefon och en skriftligt. Detta trots att det planerade utförandet såg annorlunda ut. Det optimala vore om samtliga intervjuer kunde ha genomförts ansikte mot ansikte då det är önskvärt att kunna se varandras kroppsspråk för att interagera i konversationen. Möjligheten att, såsom under den fysiska intervjun med Karin (2020), visa med ansiktsuttryck att man lyssnar på vad motparten säger samt att signalera om ens tystnad indikerar en konstpaus, tankepaus eller att man inte har mer att säga, är värdefull för konversationens flöde. Telefonintervjuer tillåter inte denna typ av samspel och skillnaden var märkbar på så sätt att dessa intervjuer blev cirka 20 minuter kortare än den fysiska som i stället varade i 50 minuter. Under telefonintervjuerna förekom det upprepade gånger att den som pratade av misstag avbröts mitt i ett svar eftersom den andre felaktigt uppfattade att den tysta pausen innebar att personen hade pratat färdigt. Detta kan ha resulterat i att viss information gick förlorad. Denscombe (2009) benämner icke-verbal kommunikation i form av exempelvis ansiktsuttryck som *visuella ledtrådar* och menar att avsaknaden av dessa möjligen innebär ett hinder för datainsamlingen men att det samtidigt har potential att minska intervjuareffekten. Intervjuareffekten innebär att faktorer kopplade till forskarens identitet, såsom ålder, kön och liknande riskerar påverka intervjuens genomförande och resultat (Denscombe 2009). Möjligheten att ställa uppföljande frågor direkt fanns under samtliga intervjuer som utfördes muntligt men inte för den skriftliga intervjun, även om följdfrågor

kunde ställas skriftligt i efterhand. Den skriftliga intervjun var annorlunda från de andra på flera punkter men främst på så sätt att frågorna och svaren inte formade en flytande konversation i ett samspel mellan två personer. Då den skriftliga intervjun ändå resulterade i en god mängd användbar information, samt att den kunde kompletteras med den deltagande observationen, har detta inte upplevts som en problematisk aspekt

3.4.2 Deltagande observation

Det som observerades under den konstnärliga workshopen i Örebro skrevs kontinuerligt ner som fältanteckningar. Fangen (2005) tar upp den problematik som fältanteckningar riskerar föra med sig. Att anteckna öppet under observationens genomförande kan innebära ett störningsmoment för deltagarna som då blir mer medvetna om att de är under observation. Detta riskerar störa de naturliga interaktionerna (Fangen 2005). Fältanteckningarna kan skrivas ur minnet efter att observationen avslutats men det är då av vikt att överväga det faktum att minnet inte alltid är helt och hållet tillförlitligt (Denscombe 2009). Under hela workshopen gav de deltagande barnen sken av att sällan märka av min närvaro, förutom vid ett fåtal tillfällen då de ville visa upp sina konstnärliga skapelser eller be om hjälp med praktiska uppgifter såsom att ta på sig handskar. Detta skulle kunna tolkas som att min närvaro som observerande forskare inte störde det naturliga flödet nämnvärt, såsom lyfts fram som en potentiell konsekvens av både Fangen (2005) och Denscombe (2009). Det faktum att deltagarna är barn innebar att tillåtelse att interagera med dem måste ges från workshopens ledare. Med denna tillåtelse ställdes några frågor till ett fåtal av barnen som deltog, vilket inte förde med sig önskvärda resultat då deltagarna var upptagna med workshopens uppgifter och inte hade lust att prata. Även om viss potentiellt användbar information möjligen gick förlorad på grund av deltagarnas ovilja att pausa konstskapandet för att prata skulle detta kunna tolkas som att de är nöjda med workshopen och att de hade genuint roligt. Denna information kan också ses som användbar.

3.5 Analysmetod

Denscombe (2009) beskriver en stegvis och repetitiv process när det kommer till analys av kvalitativa data. Samtliga intervjuer som utfördes fysiskt och över telefon spelades in, med informanternas samtycke, och transkriberades kort efter att intervjun färdigställdes. Materialet från den skriftliga intervjun gick igenom en liknande process där texten, kort efter att svaren lästs igenom, strukturerades upp i form av en transkriberad intervju. Transkriberingstexterna och observationstexten lästes igenom grundligt flertalet gånger i syfte att tolka innehållet på både översiktlig och detaljerad nivå. Intervjun som genomfördes skriftligt behövde inte transkriberas då svaren redan var nedskrivna, men informationen lästes, precis som med de

andra intervjuerna, igenom ett flertal gånger för att kunna se innehållet både översiktligt och detaljerat. Att omvandla transkriberingstexterna och observationsanteckningarna till löpande texter har fungerat som en viktig del i processen då det upplevts som ytterligare ett sätt att tolka det insamlade materialet. När samtliga intervjutexter var färdigställda delades informationen upp tematiskt, utifrån uppsatsens frågeställningar, för att analyseras med hjälp av uppsatsens teoretiska ramverk. De delar av materialet som ansågs orelaterat till frågeställningar och syfte togs i denna del av processen bort. Brinkmann och Kvale (2009) menar att analysen av intervjudata börjar redan under insamlingstillfället, antingen genom att informanterna själv ser nya innebörder av vad hen säger och förmedlar dessa eller genom att intervjuaren under intervjun lägger fram sin egen tolkning av vad som sägs. Informanten kan då antingen bekräfta, dementera eller utveckla tolkningen (Brinkmann & Kvale 2009).

4. TEORETISKT RAMVERK

I detta avsnitt presenteras det teoretiska ramverk som används för att analysera det empiriska materialet. Avsnittet inleds med övergripande teori som visar varför barns deltagande är viktigt, en genomgång av medborgardeltagande och olika tillvägagångssätt för barns deltagande som kan tillämpas. Avsnittet innefattar även en genomgång av tre olika analysmodeller för barns deltagande. Modellerna som presenteras används i huvudsak i syfte att diskutera och analysera de olika aspekterna av de studerade projekten snarare än att placera projekten på en specifik nivå. Avsnittet avslutas med en kort sammanfattning av de viktigaste aspekterna för barns deltagande som identifierats i den teori som presenteras.

4.1 Vikten av barns deltagande

Barn talas ofta om i termer av *viktiga för framtiden* vilket kritiserats av Cele (2014) som menar att det är barnens varande som just barn här och nu som är viktiga för dem och att barnen kan anses vara experter på att just vara barn. Att vuxna tenderar att resonera om barn som en grupp som står utanför samhället gör det vidare svårt att ta barnen på allvar (Cele 2014). Celes (2014) resonemang går i linje med Matthews (2001) beskriver barn som marginaliserade när det kommer till beslutstagande på lokal nivå. Beslut tas av vuxna som tenderar att se barn som mindre kompetenta än vuxna när det kommer till att förstå den omgivande miljön. Matthews (2001) beskriver vidare barns vardag som olik vuxnas när det kommer till en mängd olika aspekter, såsom innehåll, rytm och skala och på liknande sätt skiljer sig barn från vuxna när det kommer till att uppfatta miljöer. Att beslutsfattare har förståelse för skillnaden mellan barns och vuxnas sätt att uppfatta miljöer understryks av Matthews (2001) som en förutsättning för barns deltagande. Barns deltagande innebär värdefull förstahandsinformation om barns upplevelser och hur specifika platser skulle kunna förändras till det bättre (Matthews 2001).

Cele (2014) menar att innebörden av barns deltagande skiljer sig mycket. Att barnen får uttala sig i en viss fråga innebär inte automatiskt att de har inflytande. Enligt Cele (2014) råder det en förvirring bland dagens planerare kring anledningarna till att barn borde involveras, hur genomförandet ska se ut och vilka resultat som kan uppstå. Trots att det generellt finns mycket positivitet kring att involvera barn i planeringen finns det inte utrymme för så mycket kritiskt tänkande kring själva processen. Cele (2014) identifierar en grundproblematik som består av

att det råder okunskap kring vad barns deltagande faktiskt innebär, vilka barnens kompetenser är samt hur de kommunicerar dessa. Problemen kring förståelsen för barns omfattande kompetenser och det faktum att barnen är experter på sin egen verklighet bidrar till att vuxna inom planeringen inte förstår vad barnen kan bidra med vilket i sin tur leder till att deras roll begränsas (Cele 2014). Projekten där barn konsulteras kan således, vid första anblick se demokratiska ut men faktum är att ambitionen att faktiskt ge barnen utrymme att påverka med sin unika kompetens saknas (Cele 2014). Planeringssystemet i sin nuvarande form kan vidare sägas präglas av övertygelsen att det huvudsakligen är tjänstemännen som är experterna (Nyström & Tonell 2012). Detta skulle vidare kunna appliceras på andra marginaliserade samhällsgrupper än barn, även om det är just barn som utgör fokusområde för denna uppsats.

Matthews (2001) menar att barn är en marginaliserad grupp som är olik andra marginaliserade grupper i den bemärkelsen att deras sociala position inte tillåter dem att själva initiera dialoger med vuxna beslutsfattare vilket gör exkluderingen av barn till en särskild typ av exkludering. Matthews (2001) betonar vidare att förståelsen för skillnaden i hur barn och vuxna uppfattar miljöer är essentiell för barns deltagande. Genom att kontinuerligt exkludera barn från planeringen, och på så sätt även exkludera barnens perspektiv, riskerar vuxna att genomföra projekt som mer och mer utesluter barn från dessa miljöer (Matthews 2001). Glappet mellan barns värld och de vuxnas värld växer sig på så sätt ständigt bredare och bredare. Strukturen i samhället där det är en och samma grupp med samma erfarenheter och värderingar som fattar beslut kritiserar även av Reddy och Ratna (2002). Värderingarna tenderar att transformeras till kultur och till och med ideologi, vilket är en spiral som upprepas tills ny erfarenhet släpps in i beslutsfattandet. Matthews (2001) problematiserar den alltför vanliga synen där barn anses veta mindre än vuxna. Han föreslår ett alternativt synsätt där barn i stället anses veta annat än vad vuxna vet vilket går i linje med Cele (2014) som framhäver barn som experter på att vara barn. Denna expertis kan inte hämtas från vuxna individer, trots att alla vuxna en gång varit barn och trots de existerande riktlinjerna med hänvisning till vad barns bästa är, vilket motiverar vikten av barns deltagande i skapandet av olika miljöer.

4.2 Barn och medborgardeltagande/inflytande

Nyström och Tonell (2012) lyfter fram tre förutsättningar för ett ökat medborgarinflytande. För det första måste det finnas visioner för projektets utformning och vilken ansvarsfördelning som ska råda. För det andra måste planeraren veta hur olika miljöer som är viktiga för människors välbefinnande ska värderas. För det tredje måste det skapas forum för diskussion mellan olika parter där möjligheten att påverka ges till medborgarna.

Ett ökat medborgardeltagande ses ibland som problematiskt från kommunernas perspektiv (Nyström & Tonell 2012). Processen innebär oundvikligen att lämna en del av makten ifrån sig, vilket kan te sig mer eller mindre osäkert. Medborgardeltagandet som process innebär även ökade resurskostnader i form av pengar och tid (Nyström & Tonell 2012). Nyström och Tonell (2012) understryker dock att vinsterna med ett ökat medborgardeltagande är flera. Ju fler involverade från olika bakgrunder desto mer ny kunskap kan tillföras projektet. Nya perspektiv som tidigare inte framkommit kan synliggöras vilket knappast kan anses negativt. Ett ökat deltagande kan även leda till ökad kunskap för alla samhällsgrupper, att barriärer bryts och olika grupper på så sätt får mer förståelse för varandra, vilket även gäller mellan kommunens tjänstemän och medborgarna, vilket ökar möjligheterna för resultatet att bli mer långsiktigt hållbart (Nyström & Tonell 2012).

Som tidigare beskrivet lyfter Cele (2014) fram barnen som experter på hur det är att vara barn. Denna expertis kan dock inte synliggöras och användas utan att möjligheten att delta i samhällsutvecklingen och den makt det innebär, som för närvarande tillhör andra grupper, blir inkluderande även för barnen. Det är tänkbart att det finns ett glapp mellan planeraren och barnen som samhällsgrupp då dessa parter sällan möts i gemensamma forum. Cele (2014) riktar även uppmärksamhet mot den rådande maktstrukturen inom planeringen och understryker vikten av att föra in nya röster, tankar och erfarenheter. Vanligt är att planeringens tjänstemän föredrar att arbeta med äldre barn och ungdomar med hänvisning till att deras ålder tillåter en högre förståelse för planeringen och dess förutsättningar. Cele (2014) menar att planeringen bör anpassas efter barnen i stället för tvärtom. Barn besitter stora mängder värdefull kunskap att tillföra planeringen, men det saknas helt enkelt anpassade tillvägagångssätt och forum för att kunskapen ska kunna komma fram. Barn förmedlar sina erfarenheter på olika sätt och drar fördel av att få vara kreativa, använda kroppen och att få förmedla sina berättelser om platsen i fråga. Att behöva anpassa sig efter rådande planeringsramar som satts upp av vuxna kan då vara destruktivt (Cele 2014).

4.3 Olika tillvägagångssätt för deltagande

Tahvilzadeh (2016) understryker behovet av alternativa arenor för att olika samhällsgrupper ska kunna involveras i planeringsprocessen. Enligt Tahvilzadeh (2016) är det traditionella samrådet alltför formellt i sin utformning och genererar ett homogent underlag där de marginaliserade gruppernas åsikter och perspektiv tenderar att utebli. I likhet med detta menar Cars (2015) att traditionella samrådsmöten ofta domineras av högljudda vita medelålders män

medan de grupper där det exempelvis finns språkliga hinder eller där åldern är så låg att de ofta inte ens räknas som aktörer i processen sällan hörs.

Traditionella samråd benämns alltså av både Tahvilzadeh (2016) och Cars (2015) som ett vanligt förekommande tillvägagångssätt för att involvera medborgarna i planeringsprocessen. Att de inte utformas specifikt efter barn och unga innebär dock ett problem för just denna grups möjlighet till deltagande i exempelvis utvecklingen av fysiska miljöer eftersom samråden i första hand utformas med vuxna deltagare i åtanke. Svennberg och Teimouri (2010) menar att en fördjupad och långsiktigt hållbar förändring gällande hur barns inflytande i fysiska miljöer arbetas med i dag inte kommer att uppnås med en enkel checklista. I stället understryks behovet av flera olika verktyg med olika grad av fördjupning. Svennberg och Teimouri (2010) har i sina projekt sett en korrelation med stolthet över en viss miljö och att även kunna identifiera sig med den. Författarna tar upp vikten av att arbeta med så kallade okonventionella tillvägagångssätt när unga involveras och menar att dagens strukturer och system inom planeringen måste luckras upp i syfte att föra människor närmre varandra. Svennberg och Teimouri (2010) visar, likt flertalet andra författare, på vikten av återkoppling så att barnen som uttryckt åsikter får veta hur deras erfarenheter och idéer tagits emot, även om just dessa specifika idéer inte kunnat genomföras med gällande ramar. Att som vuxen visa att idéerna är värdiga att tros på trots begränsningar kan vara ytterst värdefullt (Svennberg & Teimouri 2010).

För ett ökat barndeltagande måste tillvägagångssätten alltså anpassas efter målgruppen. Flera aspekter måste övervägas när det kommer till tillvägagångssätt som riktar sig till just barns deltagande. Matthews (2001) understryker exempelvis vikten av att inte se barn som en enda homogen grupp då barn, likt andra samhällsgrupper, präglas av skillnader såsom ålder, nationalitet och liknande.

4.3.1 Konstnärliga tillvägagångssätt

Chawla, Derr och Mintzer (2018) beskriver konstnärliga tillvägagångssätt som en passande utgångspunkt för barns deltagande och presenterar en bredd av olika konstnärliga inriktningar, såsom målningar, drama och fotografering. Konstnärliga tillvägagångssätt beskrivs som explorativa när det kommer till barnens egen värld och värderingar och det betonas även att de är passande när en deltagargrupp ska enas om en gemensam vision. Chawla et al. (2018) lyfter även det faktum att barn, när de ges valet av tillvägagångssätt, gärna väljer just de konstnärliga för att beskriva olika företeelser, men när det kommer till konstaktiviteter som inriktas på exempelvis målningar understryker författarna att det är passande för alla åldrar men att barn

äldre än tolv år tenderar att vara mer medvetna om sin förmåga när det kommer till att måla, vilket kan leda till ökad osäkerhet.

Barnen är experter på sina egna konstnärliga skapelser och vad de föreställer (Chawla et al. 2018). Författarna betonar i relation till detta vikten av att aldrig anta vad ett visst verk betyder utan att alltid fråga barnet som skapat det, eftersom det kan finnas många underliggande meningar i konsten barnet skapat. Om det inte förs en diskussion kring verket kommer de underliggande meningarna förbli osagda och verket riskerar att misstolkas.

4.3.2 Dialogbaserade tillvägagångssätt

Dialogbaserade tillvägagångssätt i olika former, såsom intervjuer, samråd och gruppdiskussioner förutsätter en verbal utgångspunkt vilket innebär att det inte är ett passande sätt att arbeta för alla barn (Chawla et al. 2018). Enligt Chawla et al. (2018) är det essentiellt att anpassa strukturen efter det resultat tillvägagångssättet syftar till att uppnå. Om barnen som deltar ska kunna utvecklas sina medborgarrelaterade färdigheter är det inte särskilt givande om barnen uteslutande svarar på frågor som ställs av en vuxen person. I ett sådant fall skulle det vara av vikt att barnen får återkoppling om vilket sätt informationen de tillhandahöll planeras att användas. Deltagandet skulle på så sätt ges ökad mening för barnen i fråga och det skulle tydligt synas att åsikterna som framfördes värdesätts och tas till vara på, även om de möjligen inte har kunnat användas med rådande förutsättningar (Chawla et al. 2018).

Även Matthews (2001) lyfter fram för- och nackdelar med verbalt baserat deltagande. Han menar att gruppdiskussioner är positiva i den bemärkelsen att barnen kan bygga på varandras idéer under tiden men att vissa barn möjligen kan uppleva svårigheter att prata inför en grupp medan andra barn kan ta en mer dominerande position i gruppen och därmed ta upp större utrymme än de tystare barnen.

4.4 Deltagandestegen

Roger Hart (1992) har, med utgångspunkt i Shery Arnsteins (1969) 'ladder of participation' utvecklat en modell anpassad för barns deltagande då Arnsteins ursprungliga modell huvudsakligen riktades mot vuxna. Harts modell består av åtta steg där de tre lägsta representerar icke-deltagande och de fem översta representerar olika grader av faktiskt deltagande.

De understa stegen representerar *manipulation*, *dekoration* och *symbolism*. Dessa steg är relativt lika i den bemärkelsen att de alla refererar till de situationer då barn används genom att vara fysiskt närvarande för att exempelvis lyfta ett problem men att närvaron i dessa fall

innebär en illusion av deltagande snarare än faktiskt deltagande. *Manipulation* innebär exempelvis att barn används i ett projekt för att promota något de inte har fått förståelse för eller chans att påverka. *Dekoration* innebär i princip samma sak men hamnar ett steg uppåt på grund av att dessa fall inte präglas av försök att få det att se ut som att det är barnen som utgör inspirationen. *Symbolism* innebär vidare att barnen exempelvis får uttrycka sig men att detta sker utifrån ett manus producerat av en vuxen och vars produktion barnen i fråga inte haft något inflytande i.

De fem översta stegen som i olika grader representerar faktiskt deltagande utgörs av *anvisade men informerade, konsulterad och informerad, vuxen-initierat och delat beslut med barn, barn-initierat och barnstyrt* samt *barn-initierat och delat beslut med vuxna*.

För att ett projekt ska kunna sägas vara genuint präglat av deltagande menar Hart (1992) att de involverade barnen måste förstå projektets intentioner, veta vem som beslutade om deras deltagande och anledningen till beslutet, inneha en meningsfull snarare än dekorativ roll och slutligen få chansen att frivilligt gå med i projektet efter att ha fått förståelse för det. Steget *anvisat men informerat* innebär som det första av stegen för deltagande att barnen i fråga blir tilldelade en meningsfull roll samt förstår dess intention. Steget *konsulterade och informerade* innebär att projektet sköts av vuxna men barnen som deltar förstår processen och deras åsikter behandlas seriöst. Steget *vuxen-initierat och delat beslut med barn* beskrivs av Hart (1992) som genuint deltagande då beslutsfattandet delas med barnen även om projektet från början är initierat av vuxna. Steget *barn-initierat och barnstyrt* innebär att barnen initierar och leder projektet med hjälp från vuxna. Slutligen innebär steget *barn-initierat och delat beslut med vuxna* att barnen initierar och leder projektet och väljer själva om vuxna ska vara involverade eller inte.

När Harts (1992) modell först publicerades var barns delaktighet inte ett särskilt diskuterat ämne och modellen syftade således främst till att starta en kritisk dialog (Hart 2008). Hart (2008) har själv kritiserat sin modell i efterhand och anser att den vissa fall inte använts på rätt sätt. Han menar att det faktum att just stegen använts som en metafor lett till att modellen felaktigt uppfattas innebära att den högre nivån alltid är mer eftersträvansvärd än den undre. Hart (2008) menar dock att så inte måste vara fallet då exempelvis barnen i ett projekt inte nödvändigtvis önskar leda hela projektet utan upplever att vuxen regi fungerar bra. Det kan på så sätt vara eftersträvansvärt att resonera i termer av former snarare än nivåer.

Harts (1992) modell har även kritiserats och utvecklats från andra håll. Bland annat har vissa kritiker menat att det översta steget borde vara 'children in charge' (Hart 2008). I respons till detta menar Hart (2008) i stället att det essentiella ligger i att barnen ska känna sig som samhällsdelaktiga medborgare och inte att de nödvändigtvis ska börja fatta viktiga beslut utan någon inblandning från vuxna. Det kan här utläsas att det är en omfördelning av makten som är central snarare än att barn helt ska överta makten från de vuxna.

Reddy och Ratna (2002) har kritiserat och vidareutvecklat Harts modell. I kritiken menar författarna (2002) främst att Harts steg visar de olika roller vuxna spelar i relation till barns deltagande snarare än att faktiskt visa nivåer av barns deltagande. Utifrån sin kritik har författarna utvecklat modellen och lagt till ett antal steg. Bland icke-deltagandestegen lades *aktiv resistens* samt *hindrande* till. Bland de steg som visar faktiskt deltagande har *tolerans*, *njutning*, *initierat och styrt av barn* samt *gemensamt initierat och styrt av vuxna och barn*.

I projekt som präglas av *aktiv resistens* finns det vuxna som på grund av olika anledningar, såsom övertygelse att barn inte har vad som krävs eller att barn inte ska belastas med att behöva ta viktiga beslut, motsätter sig att barn ska delta över huvud taget. När projekten i stället präglas av *hindrande* finns det vuxna som, utifrån sina övertygelser, aktivt hindrar barns deltagande från att bli av. Detta kan ske omedvetet eller medvetet och kan resultera i att barnen som på olika sätt hindras från deltagande börjar känna motvillighet till att delta (Reddy & Ratna 2002).

Vidare innebär *tolerans* att barnens närvaro helt enkelt tolereras men inte tas på allvar och deltagandet tillskrivs inte något specifikt värde av de vuxna. *Njutning* innebär att vuxna, utifrån uppfattningen att barns deltagande är en "gullig" företeelse, avsätter utrymme där barn får uttrycka åsikter. Dessa åsikter blir möjligen lyssnade till men resulterar inte något seriöst agerande och själva deltagandet har på så sätt inte fört med sig värdefulla resultat (Reddy & Ratna 2002).

Initierat och styrt av barn innebär att barnen har full kontroll och kan involvera vuxna, på barnens villkor, om det finns önskan att göra så. Barnen innehar ägandeskapet över processen och resultatet. I det sista steget arbetar både barn och vuxna tillsammans med att initiera och styra projektet. Rollerna kan, utifrån överenskommelse, vara olika men ägandeskapet över idé, resultat och liknande förblir gemensamt (Reddy & Ratna 2002). Reddy och Ratna (2002) menar att denna relation endast är möjlig om båda parter givits makt och kunnat slå samman sina respektive styrkor och arbeta mot ett gemensamt mål.

4.5 Modes of participation

Lansdown och O’Kane (2014) har utvecklat en modell för barns deltagande med tre olika lägen. De olika lägena utgörs av *konsultativt deltagande*, *kollaborativt deltagande* samt *under ledning av barn*. Modellen inkluderar även icke-deltagande/otiskt deltagande, men detta räknas inte som ett läge i modellen. Lansdown och O’Kane (2014) understryker att lägena inte ska användas hierarkiskt utan att huruvida de är passande bestäms utifrån den aktuella kontexten.

Det *konsultativa deltagandet* beskrivs som ett sätt för vuxna att få uppfattning om och förståelse för de ungas åsikter och ett möjliggörande för de unga att uttrycka sig. Lansdown och O’Kane (2014) menar att tillämpandet av konsultativt deltagande innebär ett bekräftande av att de unga besitter kunskap och specifika erfarenheter, även om själva beslutfattandet ligger kvar hos de vuxna. Vidare betonas att konsultationen blir meningsfull först när åsikterna som uttrycks ställs inför seriöst övervägande samt att återkoppling gällande hur åsikterna tas i beaktning tillhandahålls. Nästa steg, *Kollaborativt deltagande* erbjuder, enligt Lansdown och O’Kane (2014), högre grad av partnerskap gällande beslutfattandet mellan de vuxna och unga som deltar. Det är en mer aktiv form av deltagande där de unga får influera både processen och resultatet. *Deltagande under ledning av barn* ger de unga möjligheten att initiera drivandet av en egen agenda i stället för att arbeta med en agenda som initierats av de vuxna. När det kommer till denna typ av deltagande är de vuxnas roll huvudsakligen att, genom exempelvis tillhandahållandet av nödvändiga resurser, möjliggöra drivandet av den agenda som deltagarna har valt ut (Lansdown & O’Kane 2014). Förutom att bedöma vilken nivå deltagandet placeras på menar Lansdown och O’Kane (2014) att även frågan om *i vilket stadie* av projektet i fråga barnen involverades är viktig att överväga.

Lansdown (2014) lyfter fram att meningsfullt deltagande kan föra med sig flertalet positiva effekter, både på individuell nivå och på den lokala nivån. Ökat självvärde, en ökad känsla av att bli respekterad och tagen seriöst samt känslan av att ha blivit delgiven makt att influera ett resultat som rör en själv, är några av dessa effekter.

4.6 Sju former av deltagande

Chawla (2001) har utvecklat en modell med sju former av barns deltagande där formerna beror på barnens nivå av involvering samt grad av initiativ. Formerna i sig är inte nödvändigtvis helt och hållet separerade från varandra utan kan ibland blanda flera drag från flera olika former (Chawla 2001). Formerna utgörs av;

Föreskrivet deltagande där barnet i fråga deltar utifrån kulturella skyldigheter eller moral och ser deltagandet som ett privilegium.

Tilldelat deltagande tillhandahålls av vuxna som styr upplägget. Deltagandet upplevs av barnen som meningsfullt.

Inbjudet deltagande initieras och styrs av vuxna men barnen innehar rättigheten att avbryta deltagandet utan att behöva känna att det innebär ett missgynnande.

Förhandlat deltagande innebär att barnet blir tilldelat en deltagande roll men har samtidigt möjlighet att förhandla utförandet.

Själv-initierat förhandlat deltagande innebär att barnet själv initierar och styr deltagandet samt förhandlar om nivån av involvering och tidsramar.

Graderat deltagande infaller när barnens kompetens inom deltagande ökat så mycket att de har möjlighet att anta nya nivåer av ansvar och själva hitta tillfällen för meningsfullt deltagande.

Kollaborativt deltagande innebär initiativet tas av gruppen som sedan tillsammans förhandlar nivå och form av involveringen.

Chawla (2001) lyfter fram ett antal positiva aspekter av barns deltagande och menar att ett väl genomfört deltagande bland annat kan resultera i att barnen får ökad känsla av kompetens och självvärde, ökad förståelse för demokratiska värden samt att omgivningen får ökad kunskap om de egna rättigheterna.

4.7 Sammanfattning av viktiga aspekter för barns deltagande

Det finns en maktobalans mellan barn och vuxna.

Barns deltagande är viktigt för att synliggöra deras perspektiv.

Återkoppling till barnen som deltar är viktigt för deltagarnas upplevelse av att bli tagna på allvar.

Frivillighet för barnens deltagande är viktigt.

Ett ökat deltagande kan resultera i positiva effekter såsom ökat självvärde hos barnen.

Det finns ett behov av anpassade tillvägagångssätt för att öka barns deltagande.

Tillvägagångssättet måste anpassas efter faktorer såsom barnens ålder.

5. EMPIRISKT MATERIAL

I detta avsnitt presenteras det empiriska material som utgör uppsatsens kärna och som i nästkommande avsnitt kommer att analyseras utifrån det teoretiska ramverket. Avsnittet besvarar även uppsatsens första frågeställning gällande hur projektens tillvägagångssätt ser ut på en grundläggande nivå. Strukturen följer en uppdelning av respektive projekt som i sin tur delats upp utifrån insamlingstillfälle. Materialet presenteras utifrån en tematisk uppdelning. Avsnittet avslutas med en kort sammanfattning av viktiga aspekter kopplade till uppsatsens frågeställningar. Som nämndes i metodavsnittet innebär tillämpandet av den kvalitativa forskningsansatsen ofta att en stor mängd data ska presenteras på ett koncist sätt på ett relativt litet antal sidor. Denna uppgift kan te sig komplicerad när den insamlade data rymmer många detaljer som bedöms som viktiga för att ge en god bild av de studerade projekten och besvara frågeställningarna. Detta i kombination med att observationstexten, som tidigare nämnts, presenteras i sin ursprungliga form i syfte att förmedla en levande bild av företeelserna som observerades bidrar till att avsnittet är relativt omfattande sett till antalet sidor.

5.1 Konstnärligt tillvägagångssätt: Observation av konstnärlig workshop

Workshopen inleds med att konstnären Jennifer berättar om abstrakt konst. Barnen har under de två föregående workshopstillfällena gjort vikt målningar och Jennifer visar nu upp några stycken och frågar vad barnen ser. Barnen får räkka upp handen och berätta. Förslagen på vad målningen föreställer varierar mycket. Bland annat groda, konstverk, portal och big bang. Jennifer bemöter förslagen uppmuntrande och säger entusiastiskt *Ja!* vid varje nytt förslag. Entusiasmen smittar av sig på barnen och ännu fler blir ivriga att berätta vad de ser i de abstrakta vikt målningarna. Jennifer visar upp fler och barnens förklaringar av vad de ser blir längre och längre. Jennifer säger uppmuntrande att man kan hjälpa varandra att se nya saker i de abstrakta vikt målningarna.

I workshopens nästa steg tar Jennifer fram genomskinliga overheadpapper och visar hur man kan rita på dem. Hon håller upp exemplet så att alla kan se. Jennifer berättar vidare att de bland annat ska måla en karta i dag. Ett barn ber att ännu en vikt målning ska visas upp och Jennifer avbryter sina instruktioner för att visa upp en målning till. Barnen föreslår bland annat att den föreställer två lejon och människor. Jennifer säger *wow!* Atmosfären är tillåtande och alla förslag om vad vikt målningarna föreställer är välkomnade och bemöts med positiva ord. Jennifer återgår till instruktionerna om kartan och frågar om alla vet vad en karta är. Ett barn föreslår att

det är så att man vet vart man ska gå och en annan säger att kartor visar olika platser. Jennifer säger *jättebra!* och fortsätter genom att visa foton på barnen i parken som barnen själva tagit under veckans tidigare workshopstillfällen. Barnen är fortsatt entusiastiska, kommenterar när de känner igen sig själva eller kompisar på foton och utropar *den bilden har jag tagit!* när de känner igen ett visst foto. Jennifer uppmuntrar entusiasmen och kommenterar även själv aktiviteterna som fotograferats: *titta här klättrar ni!* och verkar gärna vilja få igång en diskussion om vad som händer på foton. När alla foton gått igenom säger Jennifer att första delen av dagens workshop ska de vara inomhus och måla. Antingen vikmålningar, måla på blomsterpinnar, rita motiv på overheadpapper eller måla kartan. Efter det ska de gå ut och måla på nedsågade trädgrenar.

I ett mindre rum innanför klassrummet har Jennifer ställt upp en overhead i ena änden och hängt upp ett stort tygstycke på väggen på andra sidan. Overheaden visar en karta över parken och kartan visas nu på tyget på väggen. De barnen som har följt med Jennifer in i det lilla rummet, medan resten målar på blomsterpinnar, overheadpapper och vikmålningar i det stora klassrummet, leker med overheaden och Jennifer förklarar tålmodigt att det inte går att se kartan på väggen om overheaden täcks. Hon berättar sedan att de ska jobba med att fylla i kartans linjer med svarta tuschpennor och visar på en av linjerna hur det ska göras. Ett av barnen säger förundrat att det kommer ta jättelång tid och Jennifer säger då att de har hela dagen och att de ska samarbeta med uppgiften. Jennifer lämnar rummet en stund och barnen börjar fylla i linjerna på kartan som instruerat. De tjafsar lite om att det är svårt att få plats när de står så tätt men blir snabbt fokuserade på uppgiften. Medan de ritar pratar de om olika husdjur de gillar. Ibland är det svårt att se kartan eftersom någons huvud eller arm skymmer bilden. Jennifer kommer tillbaka till det lilla rummet och säger att de ska huka sig ner lite för att se bättre. Ett av barnen säger att han inte vill göra denna uppgiften längre. Jennifer säger att det är okej och att han kan få och göra någon av de andra uppgifterna. Barnen som målar kartan är entusiastiska och vill visa Jennifer sina linjer. Jennifer hjälper ett av de yngre barnen att skriva ordet *källare* vid en av kartans punkter.

Titt som tätt kommer olika barn in i det lilla rummet och visar Jennifer sina overheadteckningar. Hon säger uppmuntrande att de är fina och föreslår att de ska göra ännu fler. I det lilla rummet står en tjej tryckt mot väggen och tittar på när de andra barnen ritar kartan. Jennifer frågar om hon vill vara med och tjejen nickar. Hon går fram och börjar fylla i linjer med de andra. Ett av barnen frågar om jag vill vara med och rita. Jag blir lite överraskad av att få frågan och säger att jag inte borde det eftersom de gör det mycket finare än vad jag kan. Barnet säger då *men det*

kan du väl inte veta? Och jag säger att han har rätt i att jag inte kan veta det innan jag har provat men att jag föredrar att titta på. Barnen verkar allihop införstådda med vikten av att prova en aktivitet innan man bestämmer sig för om man är duktig eller inte och det verkar gå i linje med vad Jennifer förmedlade när hon pratade om abstrakta vikt målningar och att inget motiv man ser i dem är rätt eller fel. I det lilla rummet provar Jennifer och barnen att stänga av overheaden så att bara den karta de ritat på tyget syns. Ett barn föreslår att de ska lägga till en massa färger och Jennifer säger att de kanske kan göra det lite senare. I det större rummet försöker en av pedagogerna förklara för ett av barnen att hans vikt målning bara kommer bli kladd eftersom han använt för mycket färg. Killen svarar att det är så här han vill göra. Barnen visar sina olika målningar för pedagogerna som säger *fint* och *wow!* En av pedagogerna säger entusiastiskt *wow, kolla på den där!* när ett av barnen visar sin färgglada vikt målning. Han ser glad ut och går direkt in i det lilla rummet och visar Jennifer. *Var den här snygg?* Jennifer säger *Ja! Jag ser två fjärilar!* Killen ser stolt ut och går ut i det stora klassrummet och visar vikt målningen för fler av pedagogerna. Killen säger högt att det är den snyggaste han har gjort och att han har gjort fyra stycken.

Jennifer provar nu att lägga några av overheadmålningarna på overheaden så att de läggs som ett lager ovanpå kartan som barnen ritat upp på tyget. De olika motiven barnen ritat på de genomskinliga papperna visas nu som en del av kartan. Några fler barn ansluter sig och Jennifer uppmuntrar att de ska prova med många olika teckningar så att de kan se alla alternativ och ber ett av barnen att lägga sin målning på overheaden. Målningen består av blåa linjer och Jennifer frågar barnen vad det blåa skulle kunna vara. Barnen föreslår vatten. Jennifer håller med och föreslår att de kanske kan göra ett vattenland i parken. Ett av barnen säger att de i så fall måste ha många spadar. De provar med fler teckningar. Vid en av dem säger Jennifer att hon ser en björn och att parken kanske kan bli en björnpark med en björnformad sandlåda. Barnen spinner vidare på idéerna och börjar prata om att man kan anlägga tunnlar under marken. Under tiden har pedagogerna uppmanat barnen i det större rummet att ta paus utomhus och de kommer nu in i det lilla rummet och säger att det är dags för barnen där att också gå ut. När de gått ut berättar Jennifer för mig att det egentligen var tänkt att alla barnen skulle vara med och prova att lägga målningar på overheaden så att alla kunde få se men att pedagogerna tog lite egna initiativ. Vi går ut på gården och medan barnen leker på en lekplats i närheten ställer Jennifer upp långa trädgrenar mot gårdens staket och tar fram ett antal färgburkar. Hon ber sedan en pedagog i närheten att säga till barnen att de som vill nu gärna får komma och måla på grenarna.

Tre tjejer kommer springande och säger att de vill måla. De blir exalterade över färgburkarna och utropar vilka färger de allra helst vill måla med.

Målandet av grenarna är frivilligt och många av barnen stannar på lekplatsen men då och då ansluter sig några till gruppen på skolgården som målar. Ett av barnen visar Jennifer en mindre gren som han hämtat någon annanstans ifrån och som han målat i olika färger. Jennifer berömmar hans insats och föreslår att de ska lägga den åt sidan så att färgen kan torka. Hon visar sedan alla att man slipper droppa färg på marken om man skrapar penseln mot burkens kant innan man börjar måla. Barnen som målar verkar tycka att det är roligt när hon delar med sig av sina tips och följer hennes råd. Jennifer utropar *vilken skillnad det blir med lite färg på en gren!* och barnen svarar glatt *Ja!* Jennifer går fram till en av grenarna som är täckt i många olika färger och frågar barnen vad det skulle kunna föreställa. Några barn föreslår att det skulle kunna vara en flagga och de andra håller med. Gruppen målar vidare och roas av att plasthandskarna nu är helt färgtäckta. De visar handskarna för varandra och Jennifer berättar om en indisk högtid där man kastar färg på varandra och hon lovar även barnen som målar att inför morgondagens workshop ska hon ta med en såg så att de kan dela grenarna i mindre delar. En av pedagogerna som har varit på lekplatsen kommer fram och inspekterar grenarna. Han säger med ett imponerat tonfall att de är fina och fortsätter skämtsamt *inte kan det väl vara barnen som gjort detta?* Den andra pedagogen som är med den barngrupp som målar visar med ett ansiktsuttryck att hon inte är särskilt road av skämtet.

5.2 Konstnärligt tillvägagångssätt: Intervju, Marie

5.2.1 Barnkonventionen som en drivande faktor

I Örebro kommuns konstnärliga deltagandeprojekt har en tydlig ingång till projektet från kommunens sida varit att utforska hur man kan arbeta med barnkonventionens tolfte artikel där barns rätt att bli lyssnade på är central (Marie 2020). Marie (2020) understryker att barns deltagande i och med barnkonventionen numera är ett lagkrav och att kommunen är skyldig att jobba på så sätt att barnen får ta del av sina demokratiska rättigheter. Marie (2020) pratar mycket i termer av långsiktighet och beskriver projektet som en plattform för fortsatt arbete med barns deltagande och understryker att vissa aspekter ännu är svår att sätta ord på i processens nuvarande stadie. Hon betonar även att det ännu finns mycket att lära om hur processerna bör läggas upp och hur det kan bli så bra som möjligt från barnens perspektiv.

Marie (2020) är tydlig med att barnens delaktighet utgör själva kärnan av projektet och att om barnen inte varit involverade hade projektet inte existerat över huvud taget. Det positiva i att konstnärliga tillvägagångssätt för barns deltagande inte nödvändigtvis måste vara verbala är

något som förekommer upprepade gånger under intervjun. Marie (2020) menar att vuxna ofta är vana vid deltagande genom dialoger och att konsten är en viktig tillgång för att sänka kravet på det verbala och i stället bidra till en ökad lekfullhet. Konsten och leken handlar till stor del om utforskande av både verkligheten och fantasin, vilket Marie (2020) anser är en styrka med att använda ett konstbaserat tillvägagångssätt.

”Det vi har sett är att det blir liksom på riktigt, barnens delaktighet, när de faktiskt är med och gör någonting fysiskt och praktiskt. Och att genom hela processen när man använder konst så blir det lite mer jämlikt mellan barnen och vuxna för att man inte måste vara så bra på att uttrycka sig verbalt, utan man *gör* ju mer saker och då sänks trösklarna och barnen får en starkare position” (Marie 2020).

5.2.2 Barn har också rätt att sätta spår

Marie menar vidare att den konstnärliga processen ofta besitter en öppenhet i termer av att resultatet inte är bestämt i förväg. När barn får delta genom en konstnärlig process bidrar den öppenheten till att barnen även är med och påverkar och bestämmer vad det slutliga resultatet ska bli. Det faktum att resultatet inte är förutbestämt i det nuvarande projektet menar Marie (2020) innebär svårigheter för kommunen i egenskap av beställare eftersom det är svårt att veta vad som ska komma av projektet och det är även svårt att ställa krav på vad som faktiskt ska göras vilket resulterar i att det i hög grad är tillitsbaserat. Marie (2020) betonar lekfullheten i konsten som viktigt och att det därför är något som ligger nära barnens vardag. Hon ser positivt på att barnen, genom projektet, får vara med och skapa något fysiskt som ska finnas kvar i det offentliga rummet och menar att barn också har rätt att sätta spår. Att vara med och skapa något är sammankopplat med stolthet och självvärde, vilket Marie (2020) menar är en viktig aspekt av barns deltagande.

5.3 Konstnärligt tillvägagångssätt: Intervju, Jennifer

5.3.1 En gemensam och tillåtande skapandeprocess

En stark ambition från Jennifers (2020) sida är att barnen som deltar i de konstnärliga workshoparna ska känna att de varit med och påverkat sin omgivning och att projektet gett dem möjlighet att tänka fritt och skapa fritt inom ramarna för projektet. Gällande projektets fysiska slutresultat säger Jennifer (2020) att konstprojekt ofta besitter en logik som blir synlig för deltagarna genom processerna och att resultatet därför kommer att växa fram. Dialogen mellan Jennifer och deltagarna är ett viktigt verktyg för att hitta logiken och tillsammans kunna ta projektet vidare mot resultatet.

Jennifer menar att de flesta barnen som deltar i workshoparna tycker att det är ett roligt projekt att vara med i. Upplägget är arrangerat på så sätt att barnen ska lockas in i projektet och vid varje tillfälle analyserar och diskuterar de tillsammans vilket hjälper Jennifer att komma in i barnens vardag, och det resulterar även i att barnen kan tycka att det är roligt och spännande att vara med.

5.3.2 Att ge barnen bestämmande över utvecklingen

Jennifer (2020) menar att barns deltagande är viktigt av ett flertal olika anledningar. Hon understryker barnkonventionen och lyfter även fram att barn ska kunna känna sig som en del av samhället som de även har inflytande över. Jennifer (2020) berättar att under projektets gång har tillvägagångssättet utvecklats på så sätt att hon vill ge barnen mer frihet och tid att bestämma över utvecklingen. Tidigare i projektet har hon, utifrån vad hon skulle vilja jobba med samt utifrån vad hon upplever att skolorna skulle kunna behöva, föreslagit en tematik att utgå ifrån under workshoparna men vill nu i stället att förslaget ska komma från barnen som deltar. Tematiken kan växa fram genom processen och leken, och Jennifer (2020) menar även att det är svårt att inte gå för mycket på sina egna intressen när tematik ska föreslås varför det är viktigt att barnen får lägga fram sina förslag.

5.3.3 En icke-styrd, fördjupad medborgardialog

Jennifer (2020) lyfter fram vuxenvärlden som den största källan till hinder för barnens deltagande genom konst. Hon resonerar kring att det råder oförståelse kring vad konst är samt att de flesta är uppfostrade med styrning och begränsningar för att passa in och hon menar att dessa begränsningar ännu inte är helt och hållet förankrade hos barnen. Jennifer (2020) betonar att styrda processer inte nödvändigtvis är negativt men att hon i detta projekt vill verka för en icke-styrd och öppen process. Gällande skolorna anser Jennifer (2020) att det inte finns tillräckligt mycket tid till alternativa processer. Genom konstpedagogiska tillvägagångssätt vill hon skapa ett fiktivt rum där allas åsikter är värdefulla, resultatet är sekundärt och där ingen bedömning ska ske. På så sätt ska barnen ges möjlighet att tänka, skapa och experimentera fritt utan alltför mycket styrning och begränsningar. Jennifer (2020) pratar om konst i termer av ett språk som ofta pressas undan av de pedagogiska processerna som är alltför styrda.

För att följa upp företeelser som observerades under workshoptillfället ställs frågor om pedagogernas närvaro på workshoparna. Jennifer (2020) pratar om pedagogerna i termer av deltagare, fast på ett annat sätt än barnen, och anser att deras närvaro behövs i syfte att få med ett stort antal barn i hela processen, så att hon själv kan lägga störst fokus på skapandeprocessen. Hon menar att antalet pedagoger ibland kan vara för stort, ibland för litet och att de ibland

lägger sig i skapandeprocessen till den grad att den avbryts. Jennifer (2020) resonerar kring de tillfällen skapandeprocesserna avbryts av pedagogerna och menar att graden av aktivitet när barnen skapar kan bli intensiv, vilket kan resultera i att det kladdas mycket, men även att det kreativa flödet där allt är möjligt tas ifrån barnen när processen avbryts.

Jennifer (2020) anser att det konstnärliga tillvägagångssättet skulle kunna ses som en fördjupad medborgardialog, vilket hon menar är en positiv aspekt. Tillvägagångssättet har även potential att få deltagarna att känna sig delaktiga i både processen och resultatet. Jennifer (2020) menar vidare att konstnärliga tillvägagångssätt för barns deltagande generellt är svåra för omgivningen att förstå och att tillvägagångssättet ställer höga krav på flexibilitet, vilket är en utmanande aspekt.

5.4 Sammanfattning av Örebro kommuns konstnärliga tillvägagångssätt

Projektet drivs till stor del av barnkonventionen.

Deltagandeprocessen lyfts fram som viktigare än det fysiska resultatet.

Projektet präglas av en ambition att deltagandet, så långt det är möjligt, ska vara fritt från styrning och bedömning.

Åtgärder har utförts för att ge barnen ytterligare ökat inflytande i processen.

Konstnärliga deltagandeprocesser kräver inte nödvändigtvis verbal förmåga hos deltagarna.

Ökat självvärde ses som ett viktigt resultat av deltagandet.

Konstnärliga tillvägagångssätt kan vara oflexibla och svåra för omgivningen att förstå.

Barnen tycks drivas mycket av det beröm de får för sina verk under workshopen.

Det konstnärliga tillvägagångssättet kan sänka trösklarna och möter barnen på deras nivå.

Vuxenvärlden och alltför styrda processer lyfts fram som ett hinder för konstnärligt deltagande.

5.5 Samrådstillvägagångssätt: Intervju, Karin

Karin var med och genomförde den workshop där barnen fick lämna synpunkter i projekts första etapp. Det huvudsakliga målet med att involvera barnen var enligt Karin (2020) dels för kommunen att hämta de åsikter och synpunkter som fanns bland barnen, men även att ge barnen möjligheten att vara med och påverka slutresultatet. Karin (2020) lyfter även fram att kommunen arbetade utifrån en vision om att lekplatsen ska bli en besökslekplats och det fanns därför en förhoppning från kommunens sida att utifrån barnens önskemål få inspiration till en lite mer annorlunda lekplatsutformning.

5.5.1 Workshopens genomförande

Workshopen organiserades genom att inbjudningar skickades ut via kommunens skolor och det sattes även upp information på offentliga platser och i trappuppgångar. På dagen för workshopen fanns kommunens representanter samlade utomhus på bestämd plats med material att skriva lappar med önskemål. I syfte att underlätta diskussioner och inspirera till funderingar hängdes det även upp lappar med diskussionsfrågor såsom '*Hur ser din drömlekplats ut?*', '*En lekplats året runt – hur vill du att en lekplats ska vara på vintern?*' och liknande.

Karin (2020) ser både fördelar och nackdelar med deltagandet i den form det utfördes i. Hon menar att en större mängd barn som blir ombudade att berätta vad de helst vill ha på en ny lekplats bidrar till en stor spännvidd gällande önskemål.

”Samtidigt så är det ju så att öppnar man den här godislådan och frågar *vad vill ni ha* och man frågar en stor hög barn så får man ju *allt*. Allt man kan tänka sig.” (Karin 2020)

Detta resonerar Karin (2020) kring i termer av en utmaning men menar att det främst är positivt eftersom önskemålen inte bara inkluderat lekutrustning till lekplatsen som barnen i fråga själva tycker om utan även bänkar att sitta på för de vuxna som följer med dit samt specifik utrustning som passar andra barn som är yngre och äldre än de själva. Barnen som fått lämna sina önskemål har gjort det med omtänksamhet och sett till att lekplatsen har något för alla som kan tänkas tillbringa tid där vilket Karin (2020) tror kommer att märkas när projektet är färdigt. Karin (2020) ser positivt på tillvägagångssättet även för egen del. Att själv ha träffat barnen som kommer att leka på lekplatsen när den är färdig har lett till ett annat slags engagemang och förpliktigande för platsen än i de projekt där de framtida brukarna inte varit delaktiga alls. Det gör, enligt Karin (2020), stor skillnad att veta hur barnen som gett sina synpunkter ser ut, även om hon inte är främmande för barn i den åldern generellt.

”Hade jag inte träffat dem, så även om jag vet hur en 10-åring ser ut så blir det bara nån allmän 10-åring men nu har jag ansiktet på en drös barn som jag tänker att de här barnen ska leka på den här lekplatsen så att man får det engagemanget själv för platsen på ett lite annat sätt än att det här är bara en som ska fixas och sen går vi till nästa utan att man ändå lite... ömmar för den. Och jag tror att då blir det bra också.” (Karin 2020)

5.5.2 Involvering av så många barn som möjligt i ett tidigt stadium

Karin (2020) har, även efter att deltagandet skett, funderingar kring om kommunen gjorde rätt i att utforma deltagandet på så sätt att barnen involverades innan handlingarna var färdiga. Hon resonerar kring att ett så tidigt involverande riskerar innebära att barnen upplever att projektet tar för lång tid eftersom resultatet förväntades dröja åtminstone ett och ett halvt år från det att workshopen ägde rum. Vissa barn uttryckte missnöje med dröjsmålet redan under workshopen men Karin (2020) upplevde samtidigt att de flesta barn samtidigt visade förståelse för att ett sådant stort projekt kan ta tid. Kanske vore det lättare att vänta med att involvera barnen tills den första skissen var färdig så att barnen inte hade behövt vänta så länge på att kunna leka på lekplatsen. Å andra sidan tror Karin (2020) att scenariot där kommunen visar barnen handlingar vid en tidpunkt där mycket redan är bestämt hade kunnat leda till en annan typ av missnöje bland barnen eftersom de skulle kunna känna sig maktlösa och lurade när kommunen ber om åsikter trots att många beslut uppenbarligen redan tagits. Karin (2020) tror att barnen i detta fall skulle inse att deras påverkan skulle vara begränsad och landar i att det är bättre att ge barnen möjligheten att påverka redan i ett så tidigt stadium som nu skedde.

Karin (2020) resonerar även kring deltagandets utformning där kommunen gjorde sitt yttersta för att nå ut till så många barn som möjligt och sen fick de som ville lämna sina synpunkter. Hon menar att Landskrona, i egenskap av kommun, har en skyldighet att arbeta demokratiskt, och att det därför är bättre att försöka inkludera så många barn som möjligt än att exempelvis sätta ihop en arbetsgrupp med ett fåtal barn. Karin (2020) kritiserar denna typ av upplägg eftersom det skulle innebära att endast en liten del av alla kommunens barn i sådana fall hade fått svara för vad alla andra har för åsikt.

5.5.3 En annorlunda lekplats

Bland åsikterna som inkom fanns det en del fantasibaserade önskemål som av praktiskt skäl inte gick att genomföra samt en del förslag som inte fick plats i budgeten. Förutom dessa förslag valde kommunen att gå vidare med de önskemål som flest barn önskade sig och det enda

önskemål som en stor del av barnen angav, men som inte kommer att finnas är en linbana. Hade linbana däremot varit ett av de allra mest önskade önskemålen hade kommunen sett till att lekplatsen skulle ha en linbana. Karin säger dock att detta önskemål kommer att övervägas i framtiden så att det kanske kan finnas en linbana på en annan plats i staden i stället.

5.6 Samrådstillvägagångssätt: Intervju, Lina

Lina (2020) var involverad i deltagandeprocessen i ett senare stadie än Karin (2020). Hon genomförde samråd på ett antal fritidshem i kommunen, vilket skedde efter att den workshop som Karin (2020) var involverad i hade genomförts och efter att ett första gestaltungsförslag var färdig. Lina (2020) lyfter fram två huvudsakliga mål med att genomföra samråden. Dels var målet att skapa ett intresse för att besöka lekplatsen hos barnen, och dels att barnen skulle få tycka till om det förslag som tagits fram.

5.6.1 Samrådsmötenas genomförande

Samråden organiserades på så sätt att ett informationsbrev där lekplatsprojektet och det framtagna förslaget presenterades skickades ut till kommunens fritidshem som i sin tur fick anmäla sitt intresse för att vara med och lämna åsikter. Lina (2020) upplevde att barnen på de fritidshem som valde att anmäla sig var mycket engagerade i uppgiften. På fritidshemmen hade det i förväg valts ut två representanter från varje närvarande årskull som på samrådsmötena fick representera resterande barn i samma ålder och föra fram de åsikter de hade förberett i klasserna när förslaget visades upp av lärare. Barnen fick brainstorma fritt kring vad de tyckte om och vad de inte tyckte om med förslaget. Sedan fick de presentera de åsikter som hade förberetts i förväg i klasserna. Lina (2020) menar att hon upplevde att de barn som var representanter på samrådsmötena tyckte att det var roligt att vara med och att trycket på att få vara en av dem som fick representera klassen hade varit högt.

Samrådsmötena genererade många olika åsikter. Lina (2020) berättar att åsikterna bland annat resulterade i att den planerade skateparken byttes ut mot en parkourbana eftersom barnen som deltog ansåg att det fanns tillräckligt med skatemöjligheter i staden redan. Barnens åsikter bidrog även till att DJ-båset från första utkastet som på grund av höga kostnader planerades att tas bort fick vara kvar eftersom så många av barnen på samråden tyckte om idén. Lina (2020) menar att mängden åsikter resulterade i svårigheter att sälla bland alla förslag som framkom: ”Barn... alltså det finns inget stopp i vad man kan tänkas komma på ” (Lina 2020).

Lina (2020) menar även att denna aspekt är positiv eftersom barnen synliggjorde många aspekter som representanterna från kommunen möjligen aldrig hade tänkt på om det inte vore

för barnens synpunkter. En lärdom om utförandet som lyfts fram under intervjun är att barngruppernas storlek under samrådsmötena var i största laget:

”Det blir ganska så stökigt när tolv ungar ska tycka till samtidigt och där kanske var några där som pratade lite mer än andra och några som inte riktigt fick komma till tals för att där var andra som tog för sig” (Lina 2020).

5.6.2 En lekplats som inte liknar andra lekplatser i ett utsatt område

Lina berättar att en utmaning med lekplatsprojektet som helhet är områdets negativa rykte och att få människor att våga besöka lekplatsen när den väl står färdig. Att barnen i kommunen ska kunna känna en samhörighet med lekplatsen har varit en viktig aspekt av att involvera dem i projektet och förhoppningen är att de ska kunna känna att det är hela Landskronas lekplats så att människor från hela kommunen kommer vilja besöka den, och inte bara boenden i området. Projektet har även präglats av ambitionen att skapa en lekplats som inte liknar andra lekplatser i kommunen i syfte att attrahera så många besökare som möjligt. Lina (2020) berättar att vissa av barnens synpunkter inte inkluderades i förslaget just av anledningen att det som önskades redan finns på många andra lekplatser i kommunen.

Områdets nuvarande negativa stämpel nämns upprepade gånger under intervjun och det är tydligt att det är en faktor som bidragit mycket till att kommunen satsat på deltagande mer än vanligt. En tanke från tjänstemännen har varit att barn möjligen inte bryr sig om huruvida ett område har dåligt rykte eller inte utan att sådana stämplatser ofta kommer från de vuxna. Genom att attrahera barnen är förhoppningen att även kommunens vuxna ska vilja komma dit.

Om varför barns deltagande är viktigt säger Lina (2020) såhär:

”Att få vara en del av samhället och att man inte lämnas utanför så att man ser att åsikter är av vikt och att vi tar till oss och förändrar i det utifrån vad barnen tycker, det är jätteviktigt. Att vi inte bara åker ut och tar deras åsikter för att det ska vara en bra grej utan att vi verkligen har gjort ändringar som barnen ville ha”.

5.7 Sammanfattning av Landskrona stads samrådsprojekt

Projektet drivs huvudsakligen av kommunens vision för hur området ska utvecklas.

Barnens upplevelser av att vara en del av samhället och att bli tagna på allvar lyfts fram som viktigt.

Barnens förslag och åsikter har övervägts och ett antal ändringar har genomförts baserat på vad som sades under deltagandetillfällena.

Barnen fick påverka resultatet både innan och efter att gestaltningen genomförts.

Det talas inte om någon strategi för att ge barnen som deltagit återkoppling.

Det har funnits en ambition att ge så många barn som möjligt chansen att påverka resultatet.

Mängden synpunkter och önskemål var stor.

Barnen har lämnat synpunkter utifrån ett omtänksamt förhållningssätt.

Det lyfts fram en förhoppning om att barnen ska kunna känna en samhörighet med lekplatsen.

Kommunen har gjort ett antal ändringar i förslaget utifrån barnens synpunkter.

6. ANALYS

I detta avsnitt analyseras det empiriska material som presenterades i föregående avsnitt utifrån det teoretiska ramverket. Avsnittsstrukturen följer samma uppdelning utifrån projekt som i tidigare avsnitt och varje projekt presenteras utifrån en tematisk uppdelning.

6.1 Landskrona stads samrådsprojekt

6.1.1 Bostadsområdet och dess vision

Samrådsprojektet i Landskrona stad motiveras och drivs till stor del av kommunens vision för det större område som lekplatsen kommer att finnas i. Området präglas av en social utsatthet och många invånare i kommunen vill inte gå dit på grund av det negativa rykte som omger platsen. Landskrona stad har en stark ambition att förändra områdets rykte och få invånarna att våga och vilja besöka platsen. Lekplatsen är endast en av många förändringar som kommer att göras. Det har även framkommit att lekplatsprojektets omfattning, som ett av de största i kommunen, bidrog till att kommunen ville ge brukarna i fråga chansen att påverka hur resultatet ska bli.

Samtidigt som deltagandet till stor del är ett resultat av ambitionerna för området lekplatsen ligger i finns det även en drivande faktor i form av att de intervjuade informanterna från kommunen är införstådda med vikten av att de tilltänkta brukarna får uttala sig i frågor som rör dem. Under intervjuerna talas det bland annat om att det är viktigt att åsikter blir hörda på riktigt och att kommunen varit noga med att inte bara hämta in åsikter för sakens skull, utan faktiskt utföra de ändringar som önskades utifrån de ramar som fanns. Barnkonventionen omnämns dock aldrig som en drivande faktor, vilket är en intressant aspekt med tanke på att dess innehåll är lagstadgat och har en stark koppling till vad som gjorts i termer av barnens deltagande i projektet. Att Barnkonventionen aldrig togs upp under intervjuerna ska dock inte ses som ett definitivt bevis på att den inte spelat roll för projektet, då intervjuerna endast pågick under en begränsad tid och det är möjligt att ett flertal aspekter utelämnats av denna anledning.

Många av barnens önskemål har tagits i beaktning och ändringar har gjorts utifrån vad som sagts på workshopen och samråden. Exempelvis lyfter Lina (2020) fram att ett DJ-bås, som kommunen en bit in i projektet ville ta bort, slutligen fick vara kvar eftersom många av barnen som deltog i samråden uttryckte att de tyckte om just den idén. Det är dock tydligt att kommunens vision starkt påverkar vilka synpunkter som blir verklighet och vilka som inte blir det. Det uttrycks en stark vision om lekplatsen som ett besöksmål och att det därför ska finnas

en del *ovanliga* inslag att tillgå. Kommunen har varit mycket intresserad av de synpunkter som handlar om lekutrustning som inte finns på vilken lekplats som helst i syfte att attrahera så många besökare som möjligt och påverka områdets negativa rykte till ett positivt sådant. Det nämns upprepade gånger i intervjuerna att det, trots ett stort antal önskemål från barnen som deltog, inte kommer att finnas en linbana på lekplatsen. Det understryks dock av Karin (2020) att mängden linbaneönskemål gjort att kommunen kommer att ha linbana i åtanke för framtida lekplatser, och förslaget kan på så sätt anses ha tagits på allvar till en viss grad även om kommunen fick sista ordet i frågan. Det är här rimligt att resonera kring huruvida barnen som deltar måste få igenom *allt* som önskas för att deltagandet ska kunna anses vara ett gott utfört sådant. Såsom framförallt Harts (1992) modell visar finns det ett flertal olika grader av deltagande med acceptabel karaktär och dessa innebär inte att barnen som deltar ska ha fullständigt bestämmande utan snarare att deltagandet ska ske i samarbete med vuxna som finns där för att hjälpa och underlätta. Harts modell förespråkar en omfördelning av makten snarare än att eliminera inblandning från de vuxna och understryker vikten av att barnen känner sig som delaktiga medborgare. Att Landskrona stad, i det studerade projektet, valt att inte gå vidare med just önskemålen om linbana, måste således inte betyda att barnen tagits ifrån rätten att uttrycka sig och bli lyssnade på, även om det till stor del ter sig vara visionen som varit styrande i just denna fråga.

Att kommunala utvecklingsprojekt drivs av satta visioner bör inte anses vara vare sig nytt eller underligt. En tydlig vision är en aspekt som understryks som viktig för deltagandet av Nyström och Tonell (2012) och det är tänkbart att liknande projekt kan dra fördel av att ha en lika tydlig och drivande vision för deltagandet och vad detta förväntas leda till som för den fysiska utvecklingen av platsen i fråga. Projektet som helhet kan på sätt uppnå mer balans och barnen kan få en roll som inte uteslutande är meningsfull i egenskap av informationstillhandahållare. Barnens huvudsakliga roll som tillhandahållare av information kan utifrån Lansdown och O'Kanes modell bäst beskrivas som *konsultativt*. Utifrån Harts (1992) deltagandestegen kan deltagandet beskrivas som *konsulterade och informerade* eftersom informationen barnen tillhandahållit givits seriöst övervägande.

Samrådsprojektet är till stor del vuxenstyrt. Precis som lyfts av Hart (1992) handlar barns deltagande inte om att eliminera vuxnas inblandning, varför en huvudsaklig vuxenstyrning inte är problematisk så länge barnens deltagande är meningsfullt och genuint. Även Chawla (2001) lyfter nivån av vuxnas involvering i sin deltagandemodell. Landskrona stads deltagandeprojekt skulle, utifrån Chawlas (2001) modell kunna beskrivas som en blandning mellan stegen *tilldelat*

deltagande och *inbjudet deltagande* då deltagandet varit högst frivilligt för barnen men projektet som helhet varit huvudsakligen vuxenstyrt.

6.1.2 Vikten av återkoppling

Tillvägagångssättet, i det utförande som förmedlats, besitter utvecklingspotential på ett antal punkter. Först och främst skulle nivån av deltagande för barnen kunna ökas om kommunens visioner för området inte hade en så styrande roll i projektet som helhet.

Det talas inte om någon form av återkoppling till barnen som lämnat synpunkter. Detta är en utvecklingsfaktor av yttersta vikt som understryks av flera olika författare såsom Hart (1992) och Chawla et al. (2018). Barnen som deltagit kommer troligen att besöka lekplatsen vid något tillfälle och vissa kommer möjligen upptäcka att deras önskemål inte finns där och kanske uppleva att synpunkterna inte tagits på allvar. Exempelvis vore det rimligt att kommunen låter barnen veta att de uppfattat att många önskar sig en linbana och att de tar önskemålen seriöst, även om det inte kommer finnas en linbana på just denna lekplatsen. Barnen som önskat sig en linbana kan då möjligen känna sig fortsatt sedda, hörda och tagna på allvar. Det framkommer i intervjuerna att det inte finns något sätt att kontakta barnen som deltog i projektets första skede, och för framtiden vore en strategi för detta av stort värde för deltagandenivån. Att återkopplingen uteblir påverkar nivå av deltagande. Ett av kriterierna för meningsfullt konsultativt deltagande i Lansdown och O'Kanes (2014) modell är just att återkoppling tillhandahålls. Även Chawla et al. (2018) samt Svennberg och Teimouri (2010) uttrycker att utebliven återkoppling minskar nivån av meningsfullhet i att barnen tillhandahåller informationen som efterfrågas.

6.1.3 Att inte lämnas utanför samhället

Projektet har erbjudit barnen som deltagit, i egenskap av en marginaliserad grupp i kommunen utan vana att få chansen att delta, en möjlighet att påverka utvecklingen av en miljö där de förväntas tillbringa mycket tid och som är viktig för deras utveckling och välbefinnande. Även om deltagandets utformning skulle kunna utvecklas på flera sätt till det bättre är det möjligt att projektet kan ses som ett första steg i att ge barnen reell möjlighet till påverkan i kommunen. Involverandet av barnen skulle kunna se som ett bekräftande av deras expertis och övertygelse om att de kan bidra med viktiga aspekter, från projektets ansvariga, såsom går i linje med vad Matthews (2001) säger om att involvera barn. Lina (2020) understryker att deltagande är viktigt just på grund av det essentiella i att känna sig delaktig och inte lämnas utanför samhället.

Både Karin (2020) och Lina (2020) uttrycker att den stora mängd synpunkter som kom från barnen som deltog var ytterst positiv men att det samtidigt var en utmaning att hantera en så

stor spännvidd på önskemålen. Att deltagandeprojekt är resurskrävande i termer av både tid och pengar bekräftas av Nyström och Tonell (2012) och det kan utläsas att deltagandeprojektet genererade resurskrävande moment som inte upplevts tidigare i form av den stora spännvidden på önskemål som härleds till att barn ofta inte begränsar sina synpunkter i den utsträckning vuxna tenderar att göra. Samtidigt framkommer det även att barnens medverkan bidragit till att lekplatsen kommer att ha någonting för alla som besöker den, eftersom barnen varit noga med att inte bara basera sina synpunkter på sig själva utan även syskon, föräldrar och liknande. Detta lyfts fram som en positiv aspekt av Karin (2020) och det går i linje med Nyström och Tonell (2012) som framhäver vinsterna med ett ökat medborgardeltagande. Att barn tenderar att ta hänsyn till alla berörda och inte uteslutande de egna behoven är en aspekt som även tagits upp av Chawla et al. (2018). Det tas även upp av Karin (2020) att barnens medverkan ledde till att hon kände ett annat slags engagemang för platsen, vilket lyfts fram som en värdefull aspekt från kommunens perspektiv. Förhoppningen som tas upp av Lina (2020) om att barnen ska kunna känna en samhörighet med lekplatsen kan kopplas till vad Svennberg och Teimouri (2012) säger om att stolthet över platsen i fråga kan leda till att barnen kan identifiera sig med den i högre utsträckning. Huruvida barnen känner stolthet över platsen de varit delaktiga i att påverka kommer inte att kunna besvaras i denna uppsats då deras perspektiv inte inkluderats, men om så är fallet är det tänkbart att samhörigheten kommunen vill skapa blir ett värde för barnen.

Samrådsprojektet är oundvikligen baserade på att deltagarna besitter en utvecklad verbal förmåga, vilket kan tänkas utgöra en problematisk aspekt. Matthews (2001) belyser vikten av att inte se barn som en enda homogen grupp, utan att arbeta utifrån de olikheter som kan finnas inom barngruppen i fråga. Exempelvis skulle en treåring och en tioåring troligen ha olika behov för att kunna uttrycka sina åsikter och tankar optimalt, även om vissa tillvägagångssätt skulle kunna passa dem båda. Ett barnanpassat samrådskoncept skulle rimligen passa en tioåring men inte en treåring då den verbala förmågan är så olika när åldern skiljer sig så pass mycket. Samtidigt skulle båda åldrarna kunna dra fördel av konstbaserade tillvägagångssätt då det inte nödvändigtvis är verbala aspekter som står i fokus då. Detta innebär att ett verbalt baserat tillvägagångssätt inte nödvändigtvis är den mest optimala för denna grupp av barn att förmedla sina synpunkter genom. Detta kan även relateras till vad Cele (2018) säger om att barn med fördel uttrycker sig fysiskt och kreativt. Tahvilzadeh (2016) pratar om vikten av alternativa arenor i stället för traditionella samråd när det kommer till att ge olika grupper utrymme att uttrycka sig, vilket är applicerbart på barn som grupp. Landskrona stads samrådsprojekt har anpassats efter målgruppen barn på så sätt att det endast är denna grupp som deltar vilket

resulterar i att de inte kan tryckas undan av andra, mer dominerande och högljudda grupper såsom beskrivs av Cars (2015). I enlighet med Tahvilzadeh (2016) och Cele (2018) finns det dock ett behov av en ännu mer alternativ arena för att optimera barnens inflytande.

Att vissa deltagare tenderade att ta mer plats än andra är en företeelse som uppmärksammades av Lina (2020) under de samråd hon genomförde på kommunens fritidsgårdar och hon menade att alla deltagare inte kunde komma till tals lika mycket. Som en potentiell lösning på problemet resonerar hon kring att möjligen arbeta med ännu mindre grupper än vad som redan gjordes. Problematiken som Cars (2015) beskriver angående traditionella samråd ter sig vara aktuellt även när samrådets deltagare består av barn och det är en aspekt av tillvägagångssättet som besitter utvecklingspotential. Samma problematik tas upp av Matthews (2001) som även lyfter fram just gruppdiskussioner som positivt just av den anledning att barnen kan bygga på varandras idéer och resonemang.

Även resonemang kring vilket stadie barnen ska involveras i förs under intervjutillfället med Karin (2020). Tidsaspekten och risken för försening omnämns som potentiella problem från barnens perspektiv och lösningen som resoneras kring är att involvera barnen senare i processen så att en del av gestaltningen redan är färdig vid barnens inblandning. Riskerna med detta, såsom att barnen kan känna sig lurade eftersom deras möjlighet till påverkan då begränsas, identifieras dock och slutsatsen blir att involvering i ett tidigt stadium, såsom gjordes, är bättre. Just i vilket stadium barnen ska involveras skulle kunna utgöra en nyckelaspekt i detta tillvägagångssätt då barnens möjlighet till påverkan och huruvida deras involvering är meningsfullt eller inte påverkas drastiskt beroende på om handlingarna redan är framtagna eller inte. Sett från Harts (1992) och Lansdown och O'Kanes (2014) deltagandemodeller kan det innebära skillnader gällande vilken nivå projektet i fråga skulle placeras på, vilket i detta fall skulle kunna innebära skillnaden mellan deltagande och icke-deltagande.

6.2 Örebro kommuns konstnärliga projekt

6.2.1 Barnkonventionen och demokratiska rättigheter

Örebro kommuns konstnärliga deltagandeprojekt grundar sig till stor del i barnkonventionen och att den från årsskiftet ska följas i egenskap av lag. Kommunen har ambitioner att utveckla hur de arbetar med barns deltagande som en demokratisk rättighet och har på den vägen inlett samarbetet med Statens Konstråd. Det som lyfts fram som den centrala drivkraften för varför projektet initierats över huvud taget är barnens rätt till deltagande och kommunens ambition att utveckla sitt arbete med dessa frågor. Marie (2020) säger uttryckligen att projektet inte handlar om att kommunen ska få ut något för egen vinning, förutom själva kunskapen att arbeta vidare

med liknande frågor, utan om att barnen ska få ta del av sina rättigheter. Detta förhållningssätt utgör en tydlig kontrast till de nivåer i Harts (1992) deltagandestege som beskrivs som icke-deltagande där barn utnyttjas i syfte att på olika sätt gagna vuxenvärlden utan att själva dra fördel av det. Det fysiska slutresultat som samtliga delprojekt kommer att leda till lyfts fram som en sekundär aspekt och omnämns endast ett fåtal gånger under intervjuerna. Att resultatet inte är förutbestämt är en tydlig kontrast till samrådsprojektet i Landskrona och denna aspekt kan tänkas utgöra en av nyckelfaktorerna till varför ett projekt skulle kunna anses mer lyckat, i termer av deltagande, än ett annat. Att kommuner ständigt arbetar med utvecklingsprojekt där målet måste vara tydligt definierat är självklart viktigt att ha i åtanke och det är inte alltid möjligt att låta slutresultatet växa fram under processen.

6.2.2 Sänkta trösklar och vikten av självvärde

Det konstnärliga tillvägagångssättets förmåga att sänka trösklarna så att individer med olika åldrar och förmågor kan mötas är en aspekt som lyfts fram som positiv av Marie (2020) och hon lyfter även fram att kraven på verbal förmåga är låga. Detta går i linje med Chawla et al. (2018) som kritiserar samrådsrelaterade tillvägagångssätt just av den anledningen att de innebär att deltagarna måste besitta förmågan att uttrycka sig på en viss nivå. Det är även förenligt med Svennberg och Teimouri (2010) som efterfrågar okonventionella tillvägagångssätt för barns deltagande samt Celes (2014) resonemang kring att det är planeringen som ska anpassas efter barnen och inte tvärtom. Den kreativa aspekten av konstnärliga tillvägagångssätt som framhävs av både Marie (2020) och Jennifer (2020) är förenligt med Cele (2014) som framhäver att barn drar fördel av att få vara kreativa och arbeta fysiskt, varför traditionella vuxenanpassade tillvägagångssätt inte är passande för att uppnå ett optimalt deltagande. Projektets tillvägagångssätt kan således anses skapa goda förutsättningar för barnens deltagande genom att möta barnen på deras nivå i stället för att försöka anpassa barnen efter de traditionella tillvägagångssätten.

Ökat självvärde som en positiv effekt av ett ökat deltagande samt barnens rätt att sätta spår tas upp av Marie (2020) och det går i linje med de positiva effekter både Chawla (2001) och Lansdown (2014) lyfter fram. Ökat självvärde hos barnen som deltar är ett essentiellt värde som projektet kan anses ha bidragit med.

6.2.3 Ett bedömningsfritt rum utan styrning och begränsningar

Barnens skapelser, under den observerade workshopen, bemöts aldrig med annat än positiva ord och entusiasm, med undantag för de fåtal tillfällen då pedagogerna kritiserar barnens utföranden för att det exempelvis blir för kladdigt. Det senare skulle kunna anses vara ett

negativt inslag i processen och det är även en aspekt som påverkar huruvida deltagandet utifrån Lansdown och O’Kanes (2014) modell kan sägas vara konsultativt eller kollaborativt. Jennifer (2020) presenterade tanken med abstrakt konst i workshopens början och barnen verkade förstå att det går att se många olika saker i en abstrakt målning och att alla inte nödvändigtvis ser och tycker samma sak. Den underliggande meningen tycks vara att vad som helst, även en kladdig målning där ”för mycket färg” använts, kan vara konst och värdigt att uppmärksamma.

Workshopen skulle kunna ses som ett specialanpassat forum för barnens rätt att uttrycka sina tankar, idéer och känslor. Specialanpassade forum nämns av Tahvilzadeh (2016) som viktigt för barns deltagande. Under intervjun med Jennifer (2020) talas det om ambitionen att, genom det konstpedagogiska tillvägagångssättet, skapa ett fiktivt rum där allas åsikter är värdefulla, resultatet är sekundärt och där ingen bedömning ska ske. Under workshopen som observerades var det uppenbart att barnen gärna ville ha bekräftelse och uppmärksamhet för sina verk. Detta var exempelvis tydligt när en deltagare först fick tydlig bekräftelse från en pedagog varpå han direkt visade Jennifer som även hon berömde verket varpå deltagaren visade skapelsen för ännu fler pedagoger och blev märkbart stolt över berömmet han fick. Beröm och uppmärksamhet ter sig vara en viktig del för barnen i deras skapande, vilket skulle kunna tänkas utgöra ett värde. Det är tänkbart att den abstrakta konsten spelar en essentiell roll eftersom barnen får lära sig att alla kan se olika saker i de abstrakta mönstren och att det inte kan vara vare sig fullt eller fel. Barnens eftertraktade uppmärksamhet, som skulle kunna vara förenligt med det självvärde som tas upp av Chawla (2001) och Lansdown och O’Kane (2014), kan på så sätt bestå av att få höra vilka olika motiv andra kan se i de abstrakta målningarna, vilket rimligen skapa förutsättningar för vidare diskussioner, såsom uppmuntras av Jennifer (2020) när hon i stället för att bedöma huruvida verket är bra eller dåligt exempelvis berättar att hon ser fjärilar eller föreslår en idé om att de skulle kunna göra ett vattenland i parken. När tillvägagångssättet fokuserar på gemensamma diskussioner mellan vuxna och barn skulle detta kunna tala för det som Lansdown och O’Kane (2014) beskriver som kollaborativt deltagande och kan således inte liknas vid den deltagandetyp som beskrivs som konsultativt.

Under observationen av workshopen identifierades det en märkbar skillnad i tillvägagångssätt mellan de pedagoger som närvarade och Jennifer (2020) som var där i egenskap av konstnär. Pedagogernas tillvägagångssätt består onekligen av en relativt hög grad av styrning vilket exempelvis tar sig uttryck i att ett barn kritiseras för att göra en för kladdig målning. Jennifer (2020) resonerar mycket kring styrning under intervjun och lyfter fram att skolans pedagoger är vana vid att arbeta mer styrande och att konstnärliga processer skulle kunna användas för att

motverka det. Ambitionen att minska nivån av styrning under de konstnärliga workshoparna är en viktig aspekt för den nivå deltagandet kan placeras på, då vuxnas roll i projekten är en central aspekt. Hart (1992) lyfter fram att maktobalansen mellan barn och vuxna bör omfördelas vilket är ett resonemang som kan relateras till ambitionen att minska de vuxnas styrning till förmån för mer frihet för barnen.

Arbetet för att minska vuxenstyrningen gör att steget *vuxen-initierat och delat beslut med barn* i Harts (1992) modell är passande för att beskriva barnens deltagande i det konstnärliga projektet. Nivån *kollaborativt deltagande* i Lansdown och O'Kanes (2014) modell kan anses passande av samma anledning. För dessa nivåer är det även relevant att barnen som deltar i projektet är delaktiga i hela skapandeprocessen. Steget *förhandlat deltagande* i Chawlas (2001) modell är mest passande då barnen är i position att förhandla och styra genomförandet, även om projektet initierats av vuxna. Att barnen är delaktiga i skapandet genom hela processen skulle kunna vara en viktig faktor i varför barnen kan sägas ha en relativt hög nivå av deltagande

Att pedagogerna arbetar i ett system som till stor del består av styrning av olika slag är en aspekt som är en av projektets mer problematiska aspekter. Jennifer (2020) understryker att pedagogerna är högst nödvändiga för att upprätthålla en fungerande workshop med så många deltagare. Kunskapen att leda barnen utan onödig styrning är möjligen kompetens som är relativt ovanlig, vilket gör tillvägagångssättet svårtillämpad utan tillgång till en konstnär med specialkompetens. Även den generella inställningen till konst och skolornas brist på resurser lyfts fram som problematiskt för tillvägagångssättet. Jennifer (2020) pratar om en generell okunskap gällande konst och lyfter fram det konstnärliga tillvägagångssättet som mindre flexibelt eftersom det krävs specifik kunskap för att genomföra det optimalt.

7. DISKUSSION OCH SLUTSATSER

I detta avsnitt besvaras uppsatsens initiala frågeställningar. Uppsatsens syfte har varit att empiriskt undersöka olika tillvägagångssätt som kommuner kan tillämpa för att arbeta med barns deltagande samt att beskriva vilka värden, begränsningar och utvecklingsmöjligheter tillvägagångssätten innebär. Avsnittet har strukturerats utifrån respektive frågeställning som besvaras var för sig. Uppsatsens första frågeställning har besvarats på en grundläggande nivå i det empiriska materialavsnittet där tillvägagångssätten beskrivs men besvaras här på en mer utvecklande och generaliserande nivå.

Hur ser de olika tillvägagångssätten för barns deltagande i de studerade projekten ut?

Genom att studera de båda projekten och deras respektive tillvägagångssätt har det blivit tydligt att kommuner med fördel kan arbeta med barns deltagande på flera olika sätt. Båda projekten är exempel på initiativ där vuxna, av olika anledningar, lämnat utrymme för barnen att uttrycka sig och, i olika grad, påverka utfallen av projekten i fråga. I båda fallen har barnens unika expertis gällande den egna verkligheten bekräftats och uppmuntrats och det har kunnat konstateras fördelar och nackdelar med båda tillvägagångssätten. Projekten som studerats präglas av sina respektive kontexter, där många faktorer, såsom exempelvis motiven bakom barnens involvering, ser mycket olika ut. Att projekten är så olika utgör en av anledningarna till att just dessa valdes ut som studieobjekt. Syftet har aldrig varit att ställa projekten emot varandra, detta vore olämpligt sett till deras olika förutsättningar och kontexter. Att utvärdera och analysera dem sida vid sida har däremot varit av stort intresse för att identifiera aspekter av särskild vikt för att skapa förståelse för tillvägagångssätten. De studerade projektens olika kontexter är en viktig aspekt att ha i åtanke när slutsatserna ska generaliseras eftersom framtida deltagandeprojekt för barn i andra kommuner, på samma sätt kommer att påverkas av sina respektive kontexter.

Örebro kommuns konstnärliga projekt har en tydlig förankring i barnkonventionen vilket är en aspekt som motiverar och driver projektet. Landskrona stads samrådsprojekt drivs snarare av visionen för området som helhet. Att förankring i barnkonventionen inte framkommer när Landskrona stads projekt undersöks kan tänkas utgöra en av de största skillnaderna i projektens

respektive kontexter. Denna skillnad innebär dock inte att samrådsprojektet saknar en medvetenhet kring vikten av att låta barn uttrycka sig i frågor som berör dem. Projektet har resulterat i att ett relativt stort antal av kommunens barn har fått uttrycka sina synpunkter, vilket utgjorde ett av projektets huvudsyften.

Lansdown och O’Kane (2014) gör en tydlig uppdelning mellan process och resultat. Även denna aspekt utgör en tydlig skillnad mellan de båda projekten då samrådsprojektet enbart involverar barnen i att påverka slutresultatet, genom att tillhandahålla specifik information, medan det konstnärliga projektet även involverar barnen som medskapare i processen för att skapa slutresultatet. Det har framkommit att deltagandet i Landskrona stads samrådsprojekt huvudsakligen är av konsultativ karaktär medan Örebro kommuns projekt i stället kan beskrivas som kollaborativt. Det har också konstaterats att båda deltagandeformerna kan innebära genuint deltagande, under förutsättning att vissa krav, såsom att barnens förslag övervägs seriöst, uppfylls. Ingen av dessa deltagandeformer bör därför anses vara bättre att tillämpa än den andra, utan snarare mer eller mindre passande beroende på kontext. Barnens deltagande i samrådsprojektet i det utförande som framkommit i denna uppsats är exempelvis mindre omfattande i termer av tid än det konstnärliga projektet. Utvärderandet av deltagandeprojekt för barn omges av en komplexitet, vilket främst visat sig genom de olika deltagandemodellerna som tagits upp i det teoretiska ramverket. Modellerna har visat att det eftersträvarsvärda i barns deltagande inte måste utgöras av att barnen i fråga helt och hållet innehar den initierande och ledande positionen, såsom vissa kritiker av Harts (1992) modell menat. Det handlar snarare om att förespråka en välfungerande samverkan mellan barn och vuxna där makten medvetet fördelats mellan parterna, men såsom påpekas av Matthews (2001) måste hänsyn visas till de skillnader som naturligt finns bland barn generellt samt bland barnen som deltar, så att deltagarna inte behandlas som en homogen grupp. Ålder är en sådan skillnad, och den är aktuell i både samrådsprojektet och det konstnärliga projektet då barnen som deltagit är relativt unga. Att de studerade projekten visat sig ha relativt stor involvering av vuxna ska därför inte ses som problematiskt, såsom vissa kritiker möjligen skulle anse.

Det har konstaterats viktigt att överväga i vilket stadie av projektet barnen som deltar involveras i vid tillämpandet av olika tillvägagångssätt för barns deltagande. Involvering relativt tidigt i projektet har visat sig ge barnen bättre förutsättningar för ökat inflytande än om involveringen sker i ett sent stadium. Detta har varit en viktig aspekt i samrådsprojektet och det är tänkbart att liknande projekt kan dra fördel av att överväga involveringsstadiet noggrant för att minska risken för att barnens deltagande fastnar på en symbolisk nivå. Ytterligare en aspekt som

framkommit är vikten av att möta barnen på deras nivå i stället för att anpassa barnen efter tillvägagångssättet, såsom även understryks av Cele (2014), i syfte att deltagandenivån ska bli en genuin sådan. Detta är en av de mest centrala aspekterna av det konstnärliga tillvägagångssättet som identifierats och det är troligt att det är applicerbart på all form av deltagande för barn. Det är av vikt att se och hantera deltagandet och det projekt som sätter ramarna som en specialanpassad arena, i enlighet med vad som förespråkas av Tahvilzadeh (2016), där en förankring i barnkonventionen sätter ytterligare ramar för barnens roll som deltagare.

Vilka värden har projekten hittills resulterat i?

Uppsatsens fokus på vuxnas perspektiv innebär att denna fråga besvaras utifrån vad som angetts som värden från ett vuxet perspektiv snarare än barnen i frågas perspektiv. Detta är viktigt att ha i åtanke.

Det har kunnat identifieras ett flertal värden som de studerade projekten resulterat i. Det har framkommit att möjlighet till deltagande kan vara ett sätt att öka känslan av både självvärde och att vara en viktig del av samhället hos barnen som deltar. Informanterna berör även att ett ökat barndeltagande innebär ett demokratiskt värde. Dessa aspekter är nära sammankopplade med social hållbarhet såsom tas upp av Dempsey et al. (2009) i bakgrundsavsnittet och det skulle därför kunna sägas att projekten bidragit till att det skapas sociala hållbarhetsvärden på den lokala nivån. Det har även framkommit att det är ett värde från kommunens perspektiv att en involvering av barn kan leda till att projektet som helhet präglas av ett mer inkluderande tankesätt än vad som annars hade varit fallet. Att inkludering av marginaliserade grupper leder till att nya perspektiv synliggörs tas upp av Nyström och Tonell (2012). Att ha denna aspekt i åtanke vid tillämpandet av liknande tillvägagångssätt kan vara av vikt för utformandet av deltagandeprocessen, särskilt eftersom deltagandeprocesser, enligt Nyström och Tonell (2012) tenderar att vara kostsamma. Från det kommunala perspektivet tas det även upp att barnens involvering lett till en annan typ av engagemang för platsen de arbetar med än vad som vanligtvis upplevs. Informanter från samtliga projekt har även uppgett att barnen som deltog verkar ha haft positiva upplevelser och det kunde, genom den deltagande observationen, konstateras att barnen som deltog i den konstnärliga workshopen verkade uppleva det som värdefullt att delta och få beröm för de konstverk de skapade.

Hade uppsatsen fokuserat på barns perspektiv i stället för vuxnas och därmed haft barn som informanter är det möjligt att svaret på denna frågeställning hade sett annorlunda ut. De vuxna informanterna som tillhandahållit information har angett sitt intryck av barnens upplevelser, vilket i och med avsaknaden av barnens egna perspektiv oundvikligen förblir spekulativt. För framtida studier vore det värdefullt att fokusera på vilka värden som uppstår från barnens perspektiv genom att faktiskt använda barn som informanter, då detta skulle innebära värdefull information för hur tillvägagångssätt för barns deltagande kan utformas optimalt.

Hur kan tillvägagångssätten utvecklas?

Det har identifierats ett antal aspekter som med fördel kan utvecklas hos de studerade tillvägagångssätten. Samrådsprojektet är huvudsakligen dialogbaserat, vilket inte nödvändigtvis är optimalt för barn då de gärna tillämpar sina kreativa och fysiska sidor även om det också framkommit att deltagande i dialogform kan vara uppskattat. Alla barn har inte heller en välutvecklad verbal förmåga vilket kan begränsa tillvägagångssättets användning. Tillvägagångssättet riskerar därför att vara exkluderande, vilket är av vikt att ha i åtanke vid tillämpandet av liknande tillvägagångssätt. Samrådsprojektet har även uppvisat utvecklingspotential när det kommer till att ge återkoppling till barnen som deltar. Återkoppling har betonats som en essentiell aspekt av flertalet författare som tagits upp i det teoretiska ramverket (Matthews 2001, Chawla 2001, Lansdown & O’Kane 2014, Svennberg & Teimouri 2014) i syfte att förmedla till barnen som deltar att deras åsikter tagits på allvar även om vissa idéer av olika anledningar inte varit möjliga att genomföra. I Landskrona stads samrådsprojekt finns det ingen strategi för att tillhandahålla återkoppling till barnen som bidragit med synpunkter, vilket kan anses vara den tydligaste förbättringsmöjligheten som identifierats i projektet. Det har även framkommit att Landskrona stads samrådsprojekt till stor del drivs av visionen för utvecklingen av området som helhet, vilket möjligen får resultatet att deltagandet måste anpassas därefter. Att ha en lika tydlig vision för barnens deltagande skulle kunna utgöra en viktig del i liknande projekt för att skapa en balans mellan visionerna så att den ena inte har en alltför styrande inverkan på den andra.

Utvecklingsområdena som identifierats för Örebro kommuns konstnärliga projekt utgörs bland annat av den oflexibilitet som orsakas av att tillvägagångssättet kräver specialkompetens inom

konst och konstnärliga processer. Det har visat sig att denna specialkompetens inte alltid finns hos skolornas pedagoger som därför riskerar tillämpa ett alltför styrande arbetssätt när barnen ska ledas genom processen. Detta riskerar vidare att ha en hämmande inverkan på barnens nivå av deltagande och möjlighet att påverka då fördelningen av makten blir mindre balanserad. Det är möjligt att användandet av skolorna som en huvudplattform är problematiskt för ett konstnärligt tillvägagångssätt om det inte finns utbredd kompetens inom just konst bland personalen. Det är samtidigt tänkbart att alternativen är alltför resurskrävande för kommunen i termer av tid och pengar, vilket kan vara motiverande för ett tillvägagångssätt som inte kräver samma nivå av specialkompetens, såsom till exempel ett samrådsbaserat tillvägagångssätt kan erbjuda.

Avslutande reflektioner

Barns deltagande är ett omfattande ämne att behandla i en uppsats och alla olika tillvägagångssätt som kan tillämpas i syfte att bidra till ett ökat barndeltagande har inte på långa vägar täckts här. Förhoppningen är att ha bidragit till en bättre förståelse för de två tillvägagångssätt som tagits upp. I och med barnkonventionen kommer involveringen av barn i kommunala projekt som påverkar dem förhoppningsvis att öka, och det har blivit tydligt att barn kan engageras på många olika sätt och att dessa kan vara mer eller mindre resurskrävande. Detta är en positiv aspekt eftersom faktorer såsom ekonomi eller tidsbrist inte nödvändigtvis måste utgöra ett hinder för att ge barnen genuina deltagarroller och reell chans att påverka projektets utfall.

Det är tänkbart att ett mer omfattande empiriskt material, exempelvis fler intervjuer med individer som har koppling till de studerade projekten, hade gett ett annorlunda resultat då detta hade inneburit att fler perspektiv hade kunnat inkluderas. Att hantera material som samlats in från två skilda projekt har å andra sidan stundtals varit utmanande att hantera då informationen det resulterat i oundvikligen varit en aning spretig. Det är tänkbart att den upplevda spretigheten hade blivit mer omfattande om ännu fler perspektiv hade inkluderats, vilket möjligtvis inte hade fört med sig önskvärda resultat. Däremot har avsaknaden av barns perspektiv i uppsatsen skavt en aning, trots att beslutet att inte inkludera dessa motiverats med att uppsatsens tidsramar inte tillåter det. Det är viktigt att ha i åtanke att resultatet i denna uppsats fattas perspektiv som är viktiga för att kunna dra användbara slutsatser som kan appliceras på andra fall. För att sprida fördjupad kunskap om de tillvägagångssätt som kan användas för barns deltagande är det ett måste att barns egna perspektiv inte utelämnas. Barns perspektiv på flertalet aspekter som tagits upp i denna uppsats, såsom hur de upplevde samspelet med de vuxna under deltagandet, vore

värdefullt att studera. För framtida studier vore det intressant att följa ett deltagandeprojekt över en längre tid i syfte att se hur processen utvecklas och hur barnen upplever deltagandet från början till slut. Att även undersöka hur deras upplevelse av sig själva, sina miljöer och vuxenvärlden möjligen förändras under ett längre deltagandeprojekt vore av värde i en sådan undersökning.

REFERENSLISTA

Litteraturkällor

- Arnstein, S.R. (1969). A ladder of citizen participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 35(4), 216-224.
- Barnombudsmannen (u.å.). Barnkonventionen
<https://www.barnombudsmannen.se/barnombudsmannen/barnkonventionen/> [2020-03-15]
- Bishop, K. & Corkery, L. (2017). *Designing cities with children and young people: beyond playgrounds and skate parks*. Routledge: New York
- Bodelius, S. & Kylin, M. (2015). *Riktlinjer för lek? Svenska kommuners arbete med planering av platser för barn*. Alnarp: SLU
- Boverket (2015). *Gör plats för barn och unga! En vägledning för planering, utformning och förvaltning av skolans och förskolans utemiljö*. Karlskrona: Boverket
<https://www.boverket.se/sv/om-boverket/publicerat-av-boverket/publikationer/2015/gor-plats-for-barn-och-unga/>
- Brinkmann, S. & Kvale, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur: Lund.
- Cars, G. (2015). Medborgardialog – ett verktyg för att stärka demokratin i samhällsplaneringen?. I Lindholm, T., Oliveira e Costa, S., Widberg, S. (red). *Medborgardialog – demokrati eller dekoration*. Klippan: Arkus.
- Cele, S (2014). Lyssnar du på riktigt? Kritiska punkter om barns delaktighet i planeringen. I *Skolans och förskolans utemiljöer: Kunskap och inspiration till stöd vid planering av barns utemiljöer*. Skolhusgruppen, Movium: Arkus
- Chawla, L. (2001). Evaluating children's participation: seeking areas of consensus. *Participatory learning and action notes* (vol. 42). 9-13
- Chawla, L. (2015). Benefits of Nature Contact for Children. *Journal of planning literature*, 30(4), 433-452.
- Chawla, L., Derr, V. & Mintzer, M. (2018). *Placemaking with children and youth: participatory practices for planning sustainable communities*. New York: New Village Press.

- Cowi. (2019). Landskronas största lekplats har något för alla: <https://www.cowi.se/om-oss/nyheter-och-pressmaterial/landskronas-storsta-lekplats-har-nagot-for-alla> [2020-02-20]
- Dempsey, N., Bramley, G., Power, S. & Brown, C. (2009). *The Social Dimension of Sustainable Development*
- Denscombe, M. (2009). *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.
- Delegationen för hållbara städer (2012). *Femton hinder för hållbar stadsutveckling*. Delegationen för hållbara städer: Stockholm
<https://www.boverket.se/contentassets/dce3f7e3d80d4bcaa06ad2071366beda/femton-hinder.pdf>
- Derr, V. & Tarantini, E. (2016) “Because we are all people”: outcomes and reflections from young people's participation in the planning and design of child-friendly public spaces. *Local Environment*, 21:12, 1534-1556
- Derr, V. & Yilmaz, S. (2015). Effective means of communication for children and youth to have a voice in environmental decisions in their city. *Paper Presented at Bridging Divides: Spaces of Scholarship and Practice in Environmental Communication: The Conference on Communication and Environment, Boulder, CO, USA, pp. 1–21.*
- Fangen, K. (2005). *Deltagande observation*. Malmö: Liber.
- FN. (2018). Globala målen för en hållbar utveckling: <https://fn.se/globala-malen-for-hallbar-utveckling/> [2020-04-02]
- Hart, R. A. (1992). Children’s participation: from tokenism to citizenship: https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/childrens_participation.pdf
- Hart, R. A. (2008). Stepping back from ‘the ladder’: Reflections on a model of participatory work with children. I Reid A., Jensen B.B., Nikel J., Simovska V. (eds) *Participation and Learning*. Springer, Dordrecht
- Kylin, M. & Lieberg, M. (2013) Barnperspektiv på utemiljön. *Nordic Journal of Architectural Research*, (1), 63-77.
- Lansdown, G. & O’Kane, C. (2014). A toolkit for monitoring and evaluating children’s participation. Booklet 3 – How to measure the scope, quality and outcomes of children’s participation. London: Save the Children
- Lansdown, G. (2018) Conceptual framework for measuring outcomes of adolescents’ participation. UNICEF

- LeFrançois B.A. (2014) Adultism. In: Teo T. (eds) Encyclopedia of Critical Psychology. Springer, New York, NY
- Matthews, M H., Limb, M. & Taylor, M. (1999). Young people's participation and representation in society. *Geoforum* 30 135–144
- Matthews H. (2001). Children and Community Regeneration. Save the Children: London.
- Morrow, V (2008). Ethical dilemmas in research with children and young people about their social environments. *Children's geographies*, 6(1), 49-61.
- Mårtensson, F. (2013). Guiding environmental dimensions for outdoor play. *Journal of Social medicine*, 90(4), 658-665.
- Nordenfors, M. (2010). *Delaktighet – på barns villkor?*. Tryggare Mänskligare Göteborg: Göteborg
http://www.tryggaremanskligare.goteborg.se/pdf/publikation/Delaktighet_pa_barns_villkor_web.pdf
- Nyström, J. & Tonell, L. (2012). *Planeringens grunder – En översikt*. Studentlitteratur: Lund.
- Reddy, N. & Ratna, K. (2002). A Journey in Children's Participation. Vimanapura: The Concerned for Working Children. <https://www.pronats.de/assets/Uploads/reddy-ratna-a-journey-in-childrens-participation.pdf>
- Ryen, A. (2004). *Kvalitativ intervju – från vetenskapsteori till fältstudier*. Malmö: Liber
- Skelton, T. (2007). Children, young people, UNICEF and participation. *Children's Geographies* 5(1-2) 165-181
- Svennberg, M. & Teimouri, M. (2010). *Barns rätt till staden: om arkitekturpedagogik som demokratisk metod i Göteborg*. Alnarp: Movium.
- Tahvilzadeh, N. (2016). Öppna rum för deltagande: idéer för demokratiseringen av Stockholm.
- UNICEF (2018). Barnkonventionens ställning i Sverige:
<https://unicef.se/projekt/barnkonventionens-stallning-i-sverige>
- Woolley, H. & Lowe, A. (2013). Exploring the relationship between design approach and play value of outdoor play spaces. *Landscape Research*, 38:1, 53-74

- Örebro kommun (2019). Elever skapar i Norrbyparken med konstnär:
<https://www.orebro.se/nyheter/nyheter/2019-09-25-elever-skapar-i-norrbyparken-med-konstnar.html> [2020-02-20]

Empiriska källor

Intervjuer

- Karin, Landskrona stad. (2020-02-05). Fysisk intervju
- Lina, Landskronahem. (2020-03-17). Telefonintervju
- Marie, Örebro kommun. (2020-03-09). Telefonintervju
- Jennifer, Konstnär. (2020-03-24). Mailintervju

Observation

- Observationstillfälle (2020-02-19). Konstnärlig workshop. Grundskola: Örebro kommun